

“Mama, ik wil woordjes leren!”

“Anne, ben kelime öğreniyorum!”

Door: Carla Eichholtz
Student nummer: 2146295
Illustratie voorkant: Asli (6 jaar)

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Master Special Educational Needs (M-SEN)
Leerroute: Specialist Jonge Risico Kind
Begeleid door: Hanneke Adema

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Inleiding	6
Introductie	6
Motivatie	7
Mijn onderzoek en wat ik wil bereiken	8
Hoofdstuk 1	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Probleemverkenning en afbakening	9
1.3 Doel van dit onderzoek	10
1.4 Doel in het onderzoek	10
1.5 De centrale onderzoeksvraag	10
1.6 Deelvragen	10
1.7 Huidige situatie	11
1.8 Gewenste situatie	11
1.9 Verwachtingen	11
1.10 Het belang van dit onderzoek	12
Hoofdstuk 2: De Theorie	13
2.1 Is tweetaligheid een voordeel of juist een nadeel voor de taalontwikkeling?	13
2.2 Kan tweetaligheid een negatieve factor vormen voor de ontwikkeling tot jonge allochtone risicokinderen?	14
2.3 Kan tweetaligheid mede oorzaak zijn van slechte schoolprestaties?	14
2.4 Kunnen school en ouders samenwerken om de schoolprestaties te verbeteren?	15
2.5 Welke taal zou thuis gestimuleerd moeten worden?	16
Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie	18
3.1 Inleiding op de onderzoeksaanpak	18
3.2 De centrale onderzoeksvraag	18
3.3 Deel- en subvragen	18
3.4 Verantwoording	21
Hoofdstuk 4: Data-analyse en resultaten	23
4.1. Datapresentatie deelvraag 1 en 2	23
4.2. Data-analyse deelvraag 1 en 2	25
4.3. Datapresentatie deelvraag 3 en 4	26
4.4. Data-analyse deelvraag 3 en 4	29
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen	30
5.1. Conclusies op basis van de dataopbrengst	30
5.2. Eindconclusie ten aanzien van de centrale onderzoeksvraag	33
5.3. Aanbevelingen voor een dergelijk woordenschatproject	35
Hoofdstuk 6: Evaluatie procesverloop en reflectie op eigen leerproces	37
6.1. Wat heeft bij mij geleid tot de keuze van dit onderwerp?	37
6.2. Hoe is de uitvoering van het onderzoek verlopen?	37
6.3. Wat heb ik geleerd van het onderzoek?	38
6.4. Wat heeft het onderzoek gedaan met mijn persoonlijke ontwikkeling?	39
Literatuurlijst	41

Bijlagen

Bijlage 1	Verslag van een gesprek met logopediste P. van Drecht	44
Bijlage 2	Startplan	46
Bijlage 3	Uitwerking van de resultaten van de startinterviews met de Turkse ouders	56
Bijlage 4	Uitwerking van de resultaten van de tusseninterviews met de Turkse ouders	61
Bijlage 5	Uitwerking van de resultaten van de eindinterviews met de Turkse ouders	65
Bijlage 6 A	Resultaat interviews met de Turkse kinderen na thema: “Eet smakelijk!”	69
Bijlage 6 B	Resultaat interviews met de Turkse kinderen na thema: “Brr, wat koud!”	70
Bijlage 7	Toestemmingsverklaringen	71
Bijlage 8	Voorbeeld oefenblad met woordjes in Nederlands en Turks	75
Bijlage 9	Verslag voorlichtingsbijeenkomst taalontwikkeling	76
Bijlage 10A	Verwerking woordenschattoets uitslagen	77
Bijlage 10B	Opvallende zaken bij de toetsuitslagen	81
Bijlage 11	Logboek onderzoek Carla Eichholtz	85

Samenvatting

Momenteel wordt 60 tot 70% van de wereldbevolking tweetalig opgevoed. Dit betekent dat veel kinderen twee of meer talen moeten leren. Niet voor elk kind verloopt dit even gemakkelijk. Het geldt vooral voor die kinderen, die thuis alleen de moedertaal van hun ouders spreken en op school de taal van het land waar ze verblijven. Het levert bij hen regelmatig achterstanden op in de spraak- en taalontwikkeling.

Dit is ook het geval bij veel Turkse kinderen waar thuis weinig tot geen Nederlands wordt gesproken. Zij hebben vaak een zeer kleine woordenschat. Het tekort aan woordkennis is er mede de oorzaak van dat ze de lessen op school niet goed kunnen volgen, wat de kans vergroot dat zij hierdoor een risicokind worden dan wel blijven.

Om de woordenschat te vergroten wordt op de school, waar ik als leerkracht werk, systematisch woordenschatonderwijs aangeboden. Via dit onderzoeksproject heb ik willen vaststellen of het mogelijk is nog betere resultaten te boeken door de ouders erbij te betrekken. Tevens heb ik uitgezocht wat ik kan doen om ouders hiertoe te motiveren.

Ik heb de ouders van de Turkse kleuters in mijn klas gevraagd de woorden uit de “Ko-totaal”-methode, die op school wordt aangeboden, ook thuis met hun kinderen te oefenen en hierover met hen in het Turks te praten. Het is voor deze ouders noodzakelijk gebleken dat de woorden ook worden vertaald in het Turks. Vervolgens hebben de ouders de woorden in beide talen met hun kinderen geoefend. De kinderen hebben hierdoor beter beide talen geleerd en hun ouders beter Nederlands.

Uit tussentijdse observaties op school is gebleken dat de meeste kinderen steeds beter meededen met de lessen. Ze kenden de woorden beter en gebruikten die ook tijdens de kringgesprekken en in hun spel. Uit afsluitende toetsen is gebleken dat de actieve woordenschatgroei door de hulp van de ouders met gemiddeld 49 % is gestegen.

Op basis van de observaties en de positieve toetsresultaten kan in alle redelijkheid worden gesteld dat Turkse ouders, die hun kinderen thuis ondersteunen bij het leren van Nederlandse woorden, het schoolsucces van hun kinderen aanmerkelijk bevorderen.

Hierbij is duidelijk geworden, dat de aanpak van school en thuis goed op elkaar moeten aansluiten. Dit kan bereikt worden door :

- a. vooraf inzicht te verwerven in de thuissituatie van de Turkse kinderen en de Nederlandse taalvaardigheid van hun ouders
- b. constructief te communiceren met de ouders met respect en waardering voor hun taal en cultuur en open te staan voor hun ideeën en opvattingen;
- c. voorlichting te geven aan de ouders over de huidige taalvaardigheid van hun kind en over taalontwikkeling, tweede taalverwerving en woordenschatverrijking in het algemeen;
- d. voorlichting te geven over de mogelijkheden voor taalstimulering door de ouders thuis, waarbij de nadruk vooral moet worden gelegd op het kiezen van een speelse aanpak bij het oefenen.

Dit onderzoek heeft uitgewezen, dat door een nauwere samenwerking tussen leerkracht en ouders het taalaanbod voor de kinderen kan worden geïntensiveerd. De kinderen hebben hierdoor gemerkt dat de werelden van thuis en school op elkaar aansluiten. Zij hebben ervaren dat beide talen belangrijk zijn en zijn hierdoor meer gemotiveerd om beide talen goed te leren. Dit heeft geresulteerd in het beter mee kunnen komen met de lessen op school wat heeft geleid tot meer zelfvertrouwen en autonomie en een grotere taalvaardigheid

Inleiding

Introductie

Ik ben werkzaam als leerkracht voor groep 1 en 2 op een basisschool in een probleemwijk in een grote stad in het westen van Nederland.

De school telt rond de 180 leerlingen en bestaat uit 9 groepen waaronder twee onderbouwgroepen 1 en 2. Daarnaast huisvest de school een speelleerklas, waarin kleuters in kleine groepjes van maximaal 12 kinderen extra worden begeleid op het gebied van taal en rekenen.

Op de school is meer dan 90% van de kinderen van allochtone afkomst. De ouders van deze kinderen komen vaak uit Marokko en Turkije, maar ook uit landen zoals Bangladesh, Bulgarije, Polen, India, Ghana, Eritrea, Suriname, etc. Veel kinderen spreken thuis een andere taal dan Nederlands en hebben een andere culturele achtergrond dan Nederlandse kinderen.

De directie streeft ernaar een school te zijn waar kinderen, ouders en leerkrachten elkaar kennen en herkennen. De directie vindt goed onderwijs belangrijk en stelt dat samenwerking met ouders daarbij absoluut nodig is. De school hanteert hierbij de begrippen 'opvoedkundig partnerschap' en 'gelijkwaardigheid van ouders en opvoeders'¹. In de ouderfolder wordt dit onderbouwd met het statement: "Samen weten wij meer dan alleen". De school heeft per klas één of meer klassenouders die de leerkracht ondersteunen en intermediair zijn naar de andere ouders. De school heeft een ouderkamer waar ouders elkaar kunnen ontmoeten. Daarnaast is er op school een actieve ouderraad bestaande uit ouders uit verschillende culturen.

De school is een "Voorschool". Dit houdt in dat er een nauwe samenwerking bestaat tussen de peuterspeelzaal en de onderbouwgroepen, waarin gewerkt wordt met een voorschoolprogramma (VVE²). De school heeft gekozen voor het VVE-programma "Ko-totaal" .

"Ko-totaal" heeft met name tot doel de Nederlandse taalvaardigheid bij de kinderen te vergroten (Jorissen et al. 2004). Dit programma wordt zowel in de peuterspeelzaal als in de groepen 1 en 2 gebruikt.

¹ Uit de schoolgids

² VVE betekent voor- en vroegschoolse educatie.

Motivatie

Ik werk momenteel 8 jaar als groepsleerkracht in het basisonderwijs. Voor die tijd ben ik 22 jaar werkzaam geweest als jeugdbibliothecaresse in een Openbare Bibliotheek, die zich in dezelfde wijk bevindt als waar mijn huidige school staat. Mijn werk heeft voornamelijk bestaan uit het motiveren van kinderen tussen de 2 en 12 jaar tot lezen. Een belangrijk onderdeel hierbij is geweest het geven van voorlichting aan ouders over het belang van lezen en voorlezen.

In deze periode bij de bibliotheek heb ik gemerkt dat er een flinke groei was van het aantal kinderen van allochtone afkomst die de bibliotheek bezochten. Ik heb toen veel aandacht besteed aan het belang van (voor)lezen zowel in het Nederlands als in de moedertaal van de kinderen. Mijn kennis over taal- en taalstimulering heb ik mede hierdoor ontwikkeld.

Op dit moment besteed ik als leerkracht veel aandacht aan ontluikende geletterdheid en de Nederlandse taalverwerving bij mijn leerlingen.

Dit doe ik onder andere door: interactief voorlezen, een verteltafel met boeken en attributen, een letterhoek en de “Ko-totaal lessen” met accent op woordenschatvergroting.

Mijn huidige onderbouwgroep bestaat uit 24 leerlingen waarvan 21 kinderen thuis niet-Nederlandstalig worden opgevoed. Deze kinderen moeten dus minimaal twee talen leren begrijpen, spreken en gebruiken. Veel van deze kinderen hebben hier moeite mee. Ze hebben slechts een kleine Nederlandse woordenschat en ondervinden grote moeite om het Nederlands goed te leren begrijpen en te spreken.

Veel van de kinderen uit mijn klas lopen qua ontwikkeling gemiddeld 6 maanden achter op hun leeftijdsgenootjes³. Ik denk dat dit mede door hun taalprobleem komt.

Om te voorkomen dat deze kinderen zich ontwikkelen tot ‘jonge risicokinderen’ hebben ze een extra steuntje in de rug nodig. Van der Aalsvoort & Ruijsenaars (2000, p.17) hanteren als voorlopige begripsafbakening: “Jonge risicokinderen worden gekenschetst als kinderen met een niet-specifieke ontwikkelingsachterstand en een algeheel traag cognitief ontwikkelingstempo. Ze nemen, bij wijze van spreken, verminderd actief deel aan

³ Dit heb ik geconstateerd door het “Kijk- observatiesysteem” ingevuld in november 2010.

hun eigen ontwikkeling.” Beets-Kessens en Memelink (2002) stellen dat er bij deze kinderen geen sprake is van een uitgesproken stoornis, maar dat ze worden bedreigd door eigen aanleg, gezinsfactoren, omgevingsfactoren of een combinatie hiervan.

Ik wil als leerkracht deze kinderen graag extra ondersteunen, waarbij ik nadrukkelijk de samenwerking met hun ouders zoek.

Mijn onderzoek en wat ik wil bereiken

Ik wil graag een bijdrage leveren aan de Nederlandse taalontwikkeling van jonge allochtone (risico)kinderen. Hierbij wil ik proberen de ouders een actieve rol te geven. Dit past in de visie van mijn school, die de ouders ziet als opvoedkundige partners.

Mijn onderzoek richt zich daarom op de mogelijkheden van allochtone ouders om hun jonge (risico)kinderen te ondersteunen bij het vaardiger worden in het Nederlands. Tevens wil ik vaststellen hoe ik deze ouders bewust kan maken van hun mogelijke taalstimulerende rol en hoe ik hen kan motiveren tot samenwerken.

Met behulp van interviews en een testproject wil ik vaststellen of taalstimulering door ouders thuis leidt tot significante vergroting van de Nederlandse woordenschat van deze kinderen.

Dit onderzoek moet daarnaast voor mezelf het antwoord opleveren op de volgende leervragen:

1. Op welke wijze kan ik het meest effectief tot samenwerking komen met allochtone ouders bij de taalontwikkeling van hun kind?
2. Hoe kan ik mijn houding en werkwijze als leerkracht binnen deze samenwerking verder professionaliseren?
3. Hoe kan ik op effectieve wijze voorlichting geven aan deze ouders over gezamenlijke taalstimulering op school en thuis?
4. Hoe moet ik een onderzoek opzetten en uitvoeren zodat ik in de toekomst in staat ben problemen via een onderzoekgerichte aanpak te benaderen?

Hoofdstuk 1

1.1 Aanleiding

Ik merk als leerkracht van groep 1 en 2 dat de meeste allochtone ouders nauwelijks actief zijn bij het begeleiden van hun kind in de Nederlandse taalontwikkeling. Na een gesprek met logopediste P. van Drecht ⁴ is me duidelijk geworden dat zij wel oefeningetjes voor thuis meegaf, maar dat allochtone ouders daar meestal niets mee doen. Ook in mijn klas merk ik dat thuis nauwelijks aandacht wordt besteed aan de “Ko-totaal”- themawoorden van onze school. Hoewel ik er van overtuigd ben dat mijn allochtone ouders hun kind graag willen ondersteunen bij de Nederlandse taalontwikkeling krijg ik vaak de indruk dat ze niet goed weten hoe ze dit het beste kunnen doen of dat ze zichzelf daartoe niet in staat achten.

Dit probleem lijkt samen te hangen met een goede voorlichting aan en communicatie met de ouders. Dit sluit aan bij de visie over ‘handelingsgericht werken’ van Pameijer en Van Beukering (2008) die constructieve samenwerking tussen leerkracht en ouders als uitgangspunt voor succesvol taalonderwijs nemen.

1.2 Probleemverkenning en afbakening

Hoewel ik veel tijd besteed aan taalstimulering in mijn klas hebben veel allochtone kinderen toch een zeer kleine Nederlandse woordenschat en grote moeite om het Nederlands goed te begrijpen en te spreken. Deze kinderen horen vaak alleen op school Nederlands. Dit taalprobleem heeft een negatief effect op hun algehele ontwikkeling.

Dit taalprobleem speelt zich niet alleen af in mijn klas maar ook op veel andere basisscholen. Ik wil daarom onderzoeken of allochtone ouders hun kinderen hierbij niet thuis kunnen ondersteunen? En zo ja, op welke wijze dan? En tenslotte hoe kan ik als leerkracht het beste samenwerken met deze ouders en hen motiveren tot taalondersteuning van hun kind in de thuissituatie?

Ik heb aanvankelijk alle allochtone ouders en kinderen uit mijn klas bij dit onderzoek willen betrekken. Dit idee heb ik bij nader inzien laten varen, omdat de resultaten dan moeilijk vergelijkbaar zullen zijn door de verschillen in moedertaal en culturele achtergrond. Ik heb daarom mijn onderzoek toegespitst op de acht Turkse kinderen uit mijn klas.

⁴ Zie het gespreksverslag met van Drecht in bijlage 1.

Zeven van hen zijn zeer taalzwak en zijn daardoor aan te merken als mogelijk 'jong risicokind'. Het achtste kind en haar moeder, die ook klassenmoeder is, zijn redelijk Nederlands taalvaardig. Dit biedt mij de mogelijkheid om deze moeder te vragen om bij het onderzoek te helpen vertalen. Tenslotte beperk ik me in dit onderzoek tot enkel de woordenschatontwikkeling bij deze kinderen, omdat het veel te ver voert om de algehele taalontwikkeling tot onderzoeksonderwerp te nemen.

1.3 Doel van dit onderzoek

Vaststellen op welke wijze mijn allochtone ouders een positieve invloed uit kunnen oefenen op de Nederlandse taalontwikkeling van hun jonge (risico)kinderen.

1.4 Doel in het onderzoek

Uitzoeken wat ik als leerkracht kan doen om mijn allochtone ouders zo te motiveren dat zij thuis een positieve invloed uitoefenen op de Nederlandse taalontwikkeling van hun jonge (risico)kinderen.

1.5 De centrale onderzoeksvraag

"Hoe kan ik als leerkracht Turkse ouders zodanig motiveren dat zij door taalbevorderend gedrag hun jonge (risico)kinderen⁵ ondersteunen bij het passief herkennen en actief benoemen van de Nederlandse themawoorden uit "KO-totaal?"

1.6 Deelvragen

De centrale onderzoeksvraag heeft geleid tot de volgende deelvragen:

1. Wat zijn bij Turkse ouders⁶ van jonge (risico)kinderen zowel de belemmerende- als de stimulerende factoren om te komen tot taalbevorderend gedrag?
2. Hoe kan ik als leerkracht komen tot een gezamenlijke taalaanpak met de Turkse ouders ter stimulering van de Nederlandse taalontwikkeling van hun kinderen?
3. Is er bij de Turkse kinderen, die door hun ouders thuis extra ondersteund zijn bij het oefenen van de "Ko"- themawoorden een verhoogd groeipercentage van de woordenschat zowel passief als actief vast te stellen?
4. Hoe ervaren de kinderen en hun ouders deze extra taal oefening van "Ko"- themawoorden thuis?

⁵ In de hiernavolgende deelvragen bedoel ik telkens met 'kinderen' de kinderen van Turkse ouders die door hun beperkte taalvaardigheid mogelijk jonge(risico)kinderen zijn of worden.

⁶ In de hiernavolgende deelvragen bedoel ik telkens met "Turkse ouders" of "ouders", ouders van Turkse afkomst die niet of weinig vaardig zijn in de Nederlandse taal

1.7 Huidige situatie

In de huidige situatie werk ik al intensief aan de uitbreiding van de woordenschat van mijn kinderen met behulp van de themawoorden uit het voorschoolprogramma “Ko-totaal”. Hieraan koppel ik sleutelwoorden, geef hier gerichte uitleg over en oefen deze daarna met behulp van concrete voorwerpen en spelsituaties. Ik maak hierbij gebruik van prentenboeken en een verteltafel, waarbij de woorden interactief en op speelse wijze aan bod komen.

Ook geef ik deze themawoorden via “thuis-doe-boekjes” bestaande uit werkbladen en tekenspelletjes aan de kinderen mee om de woorden thuis extra te kunnen oefenen. Uit de reacties van de kinderen blijken de ouders er niet of nauwelijks iets mee te doen. De meesten gooien de boekjes gewoon weg.

1.8 Gewenste situatie

In de gewenste situatie wil ik het volgende bereikt hebben:

1. De Turkse kinderen in mijn klas worden zowel op school als thuis gestimuleerd in hun Nederlandse taalontwikkeling.
2. Hun ouders ondersteunen hen thuis actief bij hun taalontwikkeling.
3. Deze kinderen oordelen positief over hoe ze thuis door hun ouders worden begeleid.
4. Deze kinderen zijn in staat om de themawoorden beter te herkennen en te benoemen en kunnen daardoor beter de lessen op school volgen.
5. De ouders en ik hebben een goede samenwerking opgebouwd.

1.9 Verwachtingen

Na dit onderzoek verwacht ik meer inzicht te hebben in mijn mogelijkheden om allochtone ouders te stimuleren tot taalondersteuning van hun kind.

Ik verwacht dat ik beter kan samenwerken met mijn allochtone ouders.

Tenslotte verwacht ik dat de kinderen ervaren dat school en ouders eenzelfde doel nastreven, namelijk dat zij goed Nederlands leren. Dit zal de motivatie bij de kinderen vergroten.

1.10 Het belang van dit onderzoek

Hoewel er al veel is geschreven over Nederlandse taalstimulering bij allochtone kinderen is er nog weinig bekend over hoe allochtone ouders zelf hun rol binnen de taalstimulering van hun kinderen zien. Welke rol hoort naar hun mening bij de school en welke willen/kunnen zij zelf vervullen.?

Met dit onderzoek wil ik vaststellen of

- ik erin slaag om een nauwere samenwerking aan te gaan met de ouders;
- ik hen weet te overtuigen van het belang van taalstimulering door ouders thuis en hoe ouders dit het best samen met hun kind kunnen aanpakken;
- een nauwere samenwerking tussen mijzelf en de ouders een positief effect heeft op de woordenschatontwikkeling van de kinderen.

Een positief onderzoeksresultaat is natuurlijk ook van belang voor mijn collega's en de directie. Deze aanpak kan dan onderdeel worden van het beleid van de school en kan wellicht ook worden ingezet bij andere scholen met jonge allochtone (risico)kinderen. Als blijkt dat kinderen met behulp van deze werkwijze sneller en beter Nederlandse woorden leren, dan kan dat resulteren in een opwaartse spiraal, die ten goede komt aan hun totale ontwikkeling en hun schoolloopbaan.

Het startplan is als bijlage 2 toegevoegd.

Hoofdstuk 2: De Theorie

Het onderzoek spitst zich toe op Turkse kinderen van ouders die beperkt Nederlands taalvaardig zijn. Dit betekent dat deze kinderen tweetalig worden opgevoed en dat onderwerp heeft bij mij de nodige vragen opgeroepen. Door literatuur onderzoek heb ik geprobeerd antwoorden hierop te vinden.

2.1 Is tweetaligheid een voordeel of juist een nadeel voor de taalontwikkeling?

Tegenwoordig worden steeds meer kinderen tweetalig opgevoed. Volgens Ubachs (2011) is inmiddels 60 -70% van de wereldbevolking tweetalig. Elk kind heeft een aangeboren vermogen om taal te leren. Vooral in de periode tot het zevende jaar staan de hersenen extra open voor talige informatie en kunnen kinderen gemakkelijk meerdere talen leren. Goorhuis-Brouwer (2010) stelt dat het daarom goed is dat kinderen van allochtone ouders al jong met het Nederlands in aanraking komen.

Dit sluit hierbij aan op de visie van meerdere auteurs die allen benadrukken dat voorlezen door de ouders, ouder-kind gesprekken en spelen met Nederlandstalige kinderen een belangrijke ondersteuning vormen bij de taalverwerving door het kind.

Het taalverwervingsproces bij kinderen is namelijk afhankelijk van wat het kind aan taal krijgt aangeboden (Pronk-Boerma, 2005). Hieruit concludeer ik dat de omgeving van het kind van cruciaal belang is voor diens taalontwikkeling.

De vraag rijst: “Kan een opvoeding in tweetaligheid hierbij een voordeel zijn?”

Uit de literatuur blijkt dat dit zeker kan, mits elke taal verbonden is aan bepaalde personen of situaties en beide talen voldoende aan bod komen. De kinderen moeten namelijk goed leren wat bij welke taal hoort, anders gaan de woorden en taalstructuren elkaar negatief beïnvloeden (Logopedie, 2005).

Tweetaligheid waarbij de eerste taal (de moedertaal) thuis te weinig ondersteund wordt en de kinderen daarnaast een tweede taal wordt “opgedrongen” zal echter nadelig werken op de taalontwikkeling. Gillis en Schaerlaekens (2000) wijzen erop dat dit kan leiden tot kinderen die wel twee talen beheersen, maar beide op een te laag niveau.

Gebleken is dat hierbij vooral problemen ondervonden worden door kinderen uit etnische minderheden die doorgaans uit achterstandssituaties komen, zoals bijvoorbeeld kinderen van laagopgeleide Turkse ouders (Van der Aalsvoort & Ruijsenaars, 2000).

2.2 Kan tweetaligheid een negatieve factor vormen voor de ontwikkeling tot jonge allochtone risicokinderen?

Bij jonge risicokinderen blijkt er meestal sprake te zijn van een verdichte complexe problematiek waarbij kindfactoren, gezinsfactoren, omgevingsfactoren en taakfactoren elkaar negatief beïnvloeden, waardoor ontwikkelingsachterstanden ontstaan. (Van der Aalsvoort, & Ruijsenaars, 2000). Dit uit zich vaak door een negatief verlopende interactie tussen kind, leerkracht en taak. Wanneer allochtone kinderen te weinig Nederlands begrijpen en spreken vormt dit een negatieve factor. Dit vergroot de kans om een risicokind te worden of te blijven.

Het is mijn inziens belangrijk deze kinderen extra te stimuleren in hun taalontwikkeling.

2.3 Kan tweetaligheid mede oorzaak zijn van slechte schoolprestaties?

Voorlopig allochtone kinderen die thuis weinig tot geen Nederlands horen ondervinden problemen bij het volgen van de lessen op school.

Dit blijkt ook uit de cijfers van het jaarboek van het Centraal Bureau voor de Statistiek 2010, waarin vermeld staat dat kinderen met een niet-westerse allochtone achtergrond die thuis geen Nederlands spreken veel lager scoren op de CITO eindtoets (Algemene vereniging schoolleiders, 2010). Volgens Van den Nulft en Verhallen (2009) is woordkennis een voorwaarde voor schoolsucces.

We kunnen ons hierbij afvragen hoeveel woordkennis een Turkse kleuter gemiddeld bezit? Of wel: hoe groot is de woordenschat van deze kinderen? Woordenschat wordt door Aalsvoort, en Ruijsenaars (2000, p. 29-30) gedefinieerd als: "Het aantal benamingen of labels waarover men beschikt voor het begrijpen en gebruiken van taal." Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen actieve en passieve woordenschat. Het aantal woorden dat een kind begrijpt wordt aangeduid met 'passief'. Onder 'actief' wordt bedoeld het aantal woorden dat een kind zelf kan benoemen (Gillis & Scharlaekens, 2000).

Uit onderzoek blijkt dat de actieve woordenschat van Turkse kleuters van 4 tot 6 jaar

relatief zwak is, zowel in het Nederlands als Turks. Veel Turkse kleuters kennen actief slechts 200 tot 300 Nederlandse woorden terwijl Nederlands sprekende kinderen starten met gemiddeld 2000 woorden (Van der Aalsvoort, en Ruijsenaars, 2000).

Hierbij verloopt de groei van de woordenschat bij deze kinderen ook trager, omdat ze teveel Nederlandse woorden niet begrijpen en hierdoor nieuwe woorden moeilijker bijleren (Gillis & Scharlaekens, 2000). Er ontstaat daardoor een neerwaartse spiraal, waardoor de schoolprestaties van deze kinderen achterblijven ten opzichte van die van hun Nederlandse klasgenootjes.

2.4 Kunnen school en ouders samenwerken om de schoolprestaties te verbeteren?

Er zijn inmiddels vele soorten taalstimuleringsprogramma's ontworpen. Een aantal hiervan is gericht op woordenschatverrijking. In Amsterdam wordt sinds 2009 gewerkt met een 'Basiswoordenlijst voor Amsterdamse Kleuters'. Hiermee wordt geprobeerd de woordenschat bij allochtone kleuters sterk te vergroten. In de kleuterperiode moeten zij minimaal 2000 tot 3000 woorden bijleren. (De Pers.nl., 2009).

Naar mijn inzicht is dit een goed streven, waarbij zou moeten worden gekeken naar de mogelijke rol van de ouders hierbij. Want de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs heeft volgens Pameijer, Van Beukering en De Lange (2009) een positieve invloed op het schoolsucces.

Voor allochtone kinderen is de school de belangrijkste plek om Nederlandse woorden te leren. Van den Nulft en Verhallen (2009) pleiten daarom voor intensief systematisch woordenschatonderwijs. Hierbij worden woorden in vier fasen aangeleerd: voorbereiden (voorkennis activeren), semantiseren (uitleggen), consolideren (inslijpen) en controleren.

De school is de eerste verantwoordelijke voor het goed aanbieden van Nederlandse woorden. Door herhaling van de woorden slijpen deze in (het consolideren).

Kinderen moeten gemiddeld zeven keer een woord horen, voordat het in het geheugen is opgeslagen en kan worden gebruikt. (Verhallen & Verhallen, 1994).

Dit roept bij mij de vraag op: "Kunnen ouders bij het consolideren van Nederlandse woorden niet worden ingeschakeld, om zo extra leertijd te creëren?"

Hiervoor moet wel eerst vastgesteld worden of ouders, die zelf beperkt Nederlands beheersen, wel in staat zijn om hun kinderen te helpen bij het aanleren van het Nederlands? Logopediste Van Drecht adviseert allochtone ouders die slecht Nederlands spreken om hun kind alleen losse Nederlandse woorden aan te leren.

2.5 Welke taal zou thuis gestimuleerd moeten worden?

We kunnen ons afvragen of juist niet de moedertaal thuis moet worden gestimuleerd, omdat kinderen hun ervaringen het best in hun eigen taal kunnen uitdrukken. Bovendien leren kinderen die hun moedertaal goed beheersen beter een tweede taal. (Actief leren, 1998). Hierover is maatschappelijk veel discussie zowel in Nederland als in de ons omringende landen.

Bijvoorbeeld in Duitsland hield op 28 februari 2011 de Turkse minister president Erdogan een toespraak waarin hij stelde dat de Turkse kinderen woonachtig in Duitsland eerst Turks zouden moeten leren. (Financial Times Deutschland, 2011). Het argument hiervoor bleek niet te zijn om op deze wijze later makkelijker Duits te leren, maar opdat deze kinderen hun Turkse identiteit niet verliezen.

De Duitse Minister Westerwelle had grote kritiek op deze uitspraak en vindt dat Turkse kinderen die in Duitsland opgroeien allereerst Duits moeten leren. De Duitse taal is volgens hem de sleutel tot integratie. De kinderen kunnen anders niet goed meekomen op school en dit verslechtert hun kansen op de arbeidsmarkt.

Het valt mij hierbij op dat beide partijen niet kijken naar de mogelijke positieve factoren van tweetaligheid en de kansen die er liggen om beide talen te versterken.

In tegenstelling tot Duitsland wil de “Karl-Franzens” Universiteit in Oostenrijk via een tweejarige Master-opleiding leerkrachten bijscholen in de Turkse taal en cultuur, zodat leerkrachten de migrantenkinderen beter kunnen begeleiden. Zij stellen dat deze kinderen zo slecht Duits spreken, dat ze nauwelijks iets leren op school (Universität Graz, 2010).

Positief aan dit standpunt is naar mijn mening dat men de moedertaal respecteert en inzet om kinderen beter de lessen te laten volgen.

Uit een Nederlands onderzoek door Scheele (2010) blijkt dat de taalachterstand bij Turkse kinderen niet automatisch vermindert door ouders meer Nederlands met hen te laten spreken. Zij adviseert ouders om juist in de moedertaal voor te lezen, te zingen en gesprekjes te voeren om daarmee het algehele taalniveau van het kind te verhogen.

Zou hieruit moeten worden geconcludeerd dat thuis Nederlandse woorden oefenen geen zin heeft? Zou praten over de woorden in de eigen taal wel stimulerend kunnen werken?

In België streeft het Vlaams Minderhedencentrum (2006) naar maximale meertaligheid, met inbegrip van een goede beheersing van het Nederlands. Zij willen de thuistalen erkennen wat zal leiden tot kinderen met meer eigenwaarde, waardoor de motivatie tot leren van zowel de eigen als de tweede taal toeneemt. Het centrum wil dit doen door in het thuismilieu bewust de thuistaal te koppelen aan de activering van het Nederlands.

Dit laatste sluit het beste aan bij mijn eigen opvatting, want wanneer beide partijen respect tonen voor elkaars taal en uitdragen dat “taal leren” belangrijk is zullen de kinderen vanzelf gemotiveerd raken om beide talen goed te leren.

Van der Aalsvoort, en Ruijsenaars (2000) benadrukken dat hierbij naar een optimale afstemming tussen thuis en school moet worden gezocht.

Vanuit Handelingsgericht werken wordt aangeraden via ‘constructieve communicatie’, waarbij ouders meedenken, meebeslissen en meedoen te komen tot een gezamenlijke aanpak. Hierbij moeten leerkracht en ouders wel vergelijkbare ideeën hebben over de aard, verklaring en aanpak van problemen (Pameijer, Van Beukering en De Lange, 2009).

Concluderend ben ik van mening dat met behulp van een nauwe samenwerking tussen school en thuis het taalaanbod kan worden geïntensiveerd, hetgeen inspeelt op de onderwijsbehoeften van het kind. Dit is volgens Pameijer, Van Beukering en De Lange (2009) waar ‘Passend Onderwijs’ naar streeft. Een kind dat thuis extra woorden oefent en er in de moedertaal over praat, zal waarschijnlijk op school beter kunnen meekomen wat het zelfvertrouwen en de autonomie versterkt.

Met behulp van dit onderzoek wil ik dit standpunt onderbouwen en vaststellen op welke wijze deze samenwerking het beste gestalte kan krijgen.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie

3.1 Inleiding op de onderzoeksaanpak

Dit hoofdstuk behandelt de opbouw van het onderzoek en de keuzes die hierbij zijn gemaakt qua onderzoeksvorm, dataverzameling, validiteit en triangulatie.

3.2 De centrale onderzoeksvraag

“Hoe kan ik als leerkracht Turkse ouders zodanig motiveren dat zij door taalbevorderend gedrag hun jonge (risico)kinderen ondersteunen bij het passief herkennen en actief benoemen van de Nederlandse themawoorden uit “KO-totaal?”

3.3 Deel- en subvragen

Mijn eerste deelvraag is daarom:

1. *“Wat zijn bij Turkse ouders van jonge (risico)kinderen zowel de belemmerende- als de stimulerende factoren om te komen tot taalbevorderend gedrag?”*

Om antwoord hierop te krijgen zijn de volgende subvragen gehanteerd:

- 1.1 *Wat belemmert ouders mogelijk hierbij?*
- 1.2 *Wat zou hiertoe mogelijk kunnen stimuleren?*
- 1.3 *Welk taalbevorderend gedrag vertonen ouders wellicht nu al?*

De antwoorden worden gezocht via zowel literatuuronderzoek als interviews met ouders. De interviewvragen die aan de ouders worden gesteld zijn te vinden in:

- bijlage 3. Startinterviews: S1 t/m S4; S10 t/m S13; S16 en S17
- bijlage 4. Tussentijdse interviews: T1 t/m T4 en T15.

Met deelvraag twee wil ik onderzoeken hoe ik stimulerende factoren in kan zetten bij het tot stand brengen of vergroten van taalbevorderend gedrag door de ouders en hen hiermee tot mijn partner maken.

2. *“Hoe kan ik als leerkracht komen tot een gezamenlijke taalaanpak met de Turkse ouders ter stimulering van de Nederlandse taalontwikkeling van hun kinderen.”*

Om antwoord te krijgen op deze deelvraag zijn de volgende subvragen belangrijk:

- 2.1. Hoe beoordelen de ouders de huidige taalontwikkeling van hun kinderen en welke mogelijkheden zien zij om thuis hun kind taalondersteuning te bieden?*
- 2.2. Hoe zien de ouders de rolverdeling tussen leerkracht en zichzelf bij de verantwoordelijkheid voor de Nederlandse taalontwikkeling van hun kind?*
- 2.3. Welke kennis over de ouders, kinderen, de gezinssituatie en hun cultuur heb ik hierbij nodig?*
- 2.4. Welke (communicatie)mogelijkheden en middelen kan ik inzetten om ouders te stimuleren tot taalbevorderend gedrag?*
- 2.5. Waar moet ik voor zorgen, opdat de ouders in staat zijn om hun kind effectief te ondersteunen bij het thuis oefenen van de “Ko”-themawoorden?*
- 2.6. Hoe bereik ik een goede afstemming en een gezamenlijke taalaanpak?*

De antwoorden op de vragen 2.1 en 2.2 worden gezocht middels interviews met de ouders. De antwoorden op 2.3, 2.4, 2.5 en 2.6 worden zowel via literatuuronderzoek als via interviews gezocht.

De interviewvragen die aan de ouders worden gesteld zijn te vinden in:

- bijlage 3. Start interviews: S8; S9; S17 t/m S20.
- bijlage 4. Tussentijdse interviews: T1 t/m 4 en T15.
- bijlage 5. Eindinterviews: E13.

Met behulp van een testproject wil ik vaststellen of taalstimulering door ouders thuis leidt tot significante vergroting van de Nederlandse woordenschat van deze kinderen. Ik zal de ouders thuis dezelfde themawoorden laten oefenen als ik in de klas oefen.

Dit resulteert in de derde deelvraag:

- 3. “Is er bij de Turkse kinderen, die door hun ouders thuis extra ondersteund zijn bij het oefenen van de “Ko”- themawoorden, een verhoogd groeipercentage van de woordenschat zowel passief als actief vast te stellen?”*

Tijdens dit onderzoek worden vier thema's uit de “Ko-totaal” methode gevolgd.

Bij de thema's 1 en 2 zal geen extra taalstimulering thuis plaatsvinden. Door het

reguliere lesaanbod is er natuurlijk wel sprake van woordenschatgroei. Dit wordt voor en na beide thema's zowel passief als actief gemeten. De gegevens hiervan zullen worden gebruikt als nulmeting.

Aan de Turkse ouders wordt gevraagd de woorden met behulp van afbeeldingen uit de thema's 3 en 4 thuis extra te oefenen en hierover in het Turks in gesprek te gaan met het kind. Na afloop wordt opnieuw gemeten of de kinderen procentueel nu meer woorden zowel passief kunnen aanwijzen als actief kunnen benoemen.

Subvragen hierbij zijn:

- 3.1 *Welke woorden kennen⁷ de kinderen vooraf en welke na afloop van de thema's 1 en 2 **zonder** extra taalondersteuning door de ouders en wat is dan het groeipercentage van hun woordenschat?*
- 3.2 *Welke woorden kennen de kinderen vooraf en welke na afloop van de thema's 3 en 4 **met** extra taalondersteuning door de ouders en wat is nu het groeipercentage van hun woordenschat?*
- 3.3 *Wat is het verschil in bereikte groeipercentage van de woordenschat bij de thema's 1 en 2 (zonder ondersteuning thuis) en bij de thema's 3 en 4 (met ondersteuning thuis)? Dit verschil in groei geeft een indruk van het effect van de extra taalondersteuning thuis.*

De antwoorden op deze vragen worden middels woordenschattoetsen verzameld. Mijn verwachting is dat het thuis oefenen van themawoorden ook invloed zal hebben op relatie tussen ouders en kind. Dit heeft geresulteerd in de vierde deelvraag:

4. *“Hoe ervaren de kinderen en hun ouders deze extra taal oefening van de “Ko”-themawoorden thuis?”*

De subvragen hierbij zijn:

- 4.1 *Hoe ervaren de kinderen deze extra taalondersteuning thuis?*
- 4.2 *Hoe ervaren de ouders de door hen extra gegeven taalondersteuning?*
- 4.3 *Welke effecten heeft dit op de relatie tussen ouders en kind?*

⁷ Onder “kennen” wordt hier verstaan: passief kunnen aanwijzen en/of actief kunnen benoemen.

De antwoorden op deze subvragen worden via gesprekken met ouders en kinderen verzameld. De vragen die worden gesteld zijn te vinden in:

- bijlage 4. Tusseninterviews ouders T6; T7; T12 en T13
- bijlage 5. Eindinterviews ouders: E1; E2; E8; E9; E11; E12 en E14.
- bijlage 6. Vragen aan de kinderen: K 1 t/m 10

3.4 Verantwoording

Het onderzoek wordt uitgevoerd in mijn groep met acht Turkse kinderen die zwak Nederlands taalvaardig zijn en met hun ouders⁸. De klassenouder spreekt zowel Turks als voldoende Nederlands. Zij is bereid bij de interviews te tolken. Zij wordt door de Turkse ouders gewaardeerd en gerespecteerd.

Ik zal vooraf met haar alle interviewvragen doornemen om te kijken of de vragen duidelijk zijn voor de ouders en of de ouders daadwerkelijk hierop eerlijk zullen willen antwoorden. Ik wil hiermee voorkomen dat vragen fout worden geïnterpreteerd dan wel door ouders sociaal wenselijk worden beantwoord.

Daarnaast zal ik ook met de logopediste de vragen vooraf doornemen en haar eventuele aanvullingsvoorstellen laten doen. De ouders krijgen drie interviews, namelijk bij de start, tussentijds en na afloop van thema 4.

Hiermee wil ik mijn leerproces, over hoe ik met ouders het beste kan communiceren en hen begeleiden, monitoren. Dit stelt mij in staat om, indien noodzakelijk, het project tussentijds bij te sturen.

Om het onderzoek zo betrouwbaar mogelijk te maken is ervoor gekozen om de data via meerdere onderzoeksvormen te verzamelen. Door te kiezen voor een combinatie van literatuuronderzoek, interviews met ouders en kinderen en het uitvoeren van woordenschattoetsen is het mogelijk om eventuele triangulatie aan te tonen.

Ik wil de onderbouwcollega van de speelleerklas vragen om de woordentoetsen af te nemen, omdat zij hierbij neutraal kan zijn. De aldus verkregen data zullen als bijlage worden toegevoegd. De data zullen anoniem verwerkt worden, nadat ouders, directie en

⁸ Waar in het vervolg van dit onderzoek over “ouders” gesproken wordt gaat dit om deze groep ouders.

de onderbouwcollega hiervoor toestemming hebben gegeven (zie bijlage 7).

Vervolgens zal ik de verkregen data in hoofdstuk 4 analyseren en hieruit zo objectief en transparant mogelijk conclusies trekken. Deze bespreek ik daarna ter validatie met de onderbouwleerkracht. Deze conclusies zullen in hoofdstuk 5 worden vastgelegd.

Daar het onderzoek maar met 8 kinderen en hun ouders wordt uitgevoerd vormen de onderzoeksresultaten slechts een indicatie en kunnen conclusies hieruit niet gezien worden als van toepassing op de algehele populatie Turkse ouders en kinderen. De getrokken conclusies kunnen wel aanleiding zijn tot vervolgonderzoek op grotere schaal, zodat de betrouwbaarheid van de resultaten wordt vergroot.

Hoofdstuk 4: Data-analyse en resultaten

4.1. Datapresentatie deelvraag 1 en 2:

Deelvraag 1:

“Wat zijn bij Turkse ouders van jonge (risico)kinderen zowel de belemmerende- als de stimulerende factoren om te komen tot taalbevorderend gedrag?”

1. Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat vooral kinderen van laagopgeleide Turkse ouders problemen ondervinden bij het leren van het Nederlands. Bij de start- en tusseninterviews heb ik daarom aan de ouders gevraagd naar hun opleidingsachtergrond, hun Nederlandse taalvaardigheid en de taal die zij met het kind spreken. Het resultaat is in onderstaande tabellen weergegeven.

(N=16)	Hoogste genoten opleiding				
	Basisonderwijs	VBO	MAVO	VWO	HBO
Vaders	2	1	3	1	1
Moeders	6	2			

Beheersing Nederlands (eigen mening):			
(N=16)		Vaders	Moeders
Verstaan	Ja	4	3
	'n beetje	1	4
	Nee	3	1
Spreken	Ja	3	2
	'n beetje	1	3
	Nee	4	3
Lezen	Ja	4	4
	'n beetje		1
	Nee	4	3

Taal die met het kind wordt gesproken:		
(N=16)	Vaders	Moeders
Alleen Turks	7	7
Afwisselend Turks en Nederlands	1	1

2. In de literatuur worden als belangrijke stimulerende factoren genoemd: “ouder-kind” gesprekken, voorlezen en spelen met Nederlandstalige kinderen. In de startinterviews heb ik hier naar gevraagd. De volgende antwoorden zijn hierop gegeven.

a. *Ouder-kind gesprekken.*

Alle ouders hebben aangegeven regelmatig te praten met hun kinderen, onder andere over school. Slechts één van hen heeft gemeld ook met haar kind te praten over de “Ko”- themawoorden.

b. *Voorlezen.*

Zes van de acht moeders hebben verteld dat ze regelmatig voorlezen. Drie moeders doen dit uitsluitend in het Turks en drie moeders doen dit ook in het Nederlands.

c. *Spelen.*

Twee van de acht kinderen spelen ook met Nederlands sprekende kinderen.

Meer gedetailleerde informatie over de interviews is te vinden in bijlage 3, 4 en 5.

Deelvraag 2:

“Hoe kan ik als leerkracht komen tot een gezamenlijke taalaanpak met de Turkse ouders ter stimulering van de Nederlandse taalontwikkeling van hun kinderen”

Het blijkt dat een goede samenwerking tussen school en thuis via ‘constructieve communicatie’ vorm kan krijgen. Dit houdt in dat ouders meedenken, meedoen en meebeslissen bij een gezamenlijke aanpak waarbij de partijen vergelijkbare ideeën moeten hebben omtrent de aard en aanpak van problemen.

Ik heb daarom bij de startinterviews een aantal vragen hierover gesteld wat de volgende gegevens heeft opgeleverd.

1. De vraag hoe ouders het Nederlands van hun kind vonden werd door de meeste ouders met “goed” beantwoord, terwijl de schoolresultaten zwak tot zeer zwak waren.
2. Ook is hen de vraag gesteld hoe zij bij een gezamenlijke taalaanpak zowel de rolverdeling als de verantwoordelijkheid zien tussen leerkracht en henzelf.
De meerderheid van de ouders heeft gezegd dat de school verantwoordelijk is voor het goed leren van het Nederlands aan hun kinderen. Deze ouders hebben hierbij aangegeven dat zij zelf onvoldoende Nederlands beheersen. De overige ouders hebben verklaard dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is.

Alle ouders hebben zich tenslotte bereid verklaard tot taalondersteuning thuis, mits school hen hierbij zou ondersteunen.

3. De ouders is tevens gevraagd welke taalondersteunende ideeën zij hebben. Hierbij werden o.a. genoemd: het oefenen van Nederlandse woordjes en tellen, de “thuis-doe-boekjes” maken, samen boeken lezen, spelletjes doen en televisie kijken.
4. Tijdens de startinterviews is gevraagd hoe de voorlichting en uitleg het beste vorm kan krijgen. Hieruit is gebleken dat:
 - a. alle informatie aan ouders getolkt moet worden in het Turks;
 - b. de ouders gezamenlijk overleg en uitleg willen.
 - c. de moeders de themawoorden vertaald willen hebben in het Turks en deze ook met hun kinderen willen oefenen;
 - d. de meeste moeders uitleg willen krijgen hoe de “thuis-doe-boekjes” moeten worden gemaakt.

Tenslotte heeft de inventarisatie van de mogelijkheden en middelen voor mij als leerkracht, het volgende opgeleverd:

- a. Het houden van constructieve gesprekken.
- b. Het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten.
- c. Het maken van boekjes met de te oefenen themawoorden.
- d. Ouders uitleg geven over de “thuis-doe-boekjes”.

Meer gedetailleerde informatie over de interviews is te vinden in bijlage 3, 4 en 5.

4.2. Data-analyse deelvraag 1 en 2:

De analyse van de data verkregen bij deelvraag 1 en 2 heeft de volgende aanwijzingen opgeleverd voor de aanpak van het testproject:

1. Als opvallend kan genoemd worden de discrepantie in perceptie tussen school en de meeste ouders over het Nederlandse taalniveau van hun kinderen. Bij navraag is gebleken dat de kinderen het Nederlands beter beheersten dan de ouders zelf en daarom dachten de ouders dat het al op een goed niveau was. Om ouders een reëler inzicht hierover te verschaffen is voorlichting noodzakelijk.

2. Ouders hebben aangetoond over goede ideeën te beschikken met als beste tip: “Laat ons met ons kind dezelfde themawoorden oefenen in zowel het Nederlands als Turks.”
3. Ouders hebben de “thuis-doe-boekjes” aangegeven als mogelijke taalondersteuning, waarbij bleek, dat zij mondelinge uitleg hierover in het Turks nodig hebben.
4. De ouders hebben de voorkeur uitgesproken voor gezamenlijk overleg, zodat de ouders elkaar in de eigen taal kunnen ondersteunen.

4.3. Datapresentatie deelvraag 3 en 4:

Deelvraag 3:

“Is er bij de Turkse kinderen, die door hun ouders thuis extra ondersteund zijn bij het oefenen van de “Ko”- themawoorden, een verhoogd groeipercentage van de woordenschat, zowel passief als actief, vast te stellen?”

Om antwoord te vinden op deze deelvraag heb ik in mijn klas een testproject opgezet, waarbij rekening is gehouden met de resultaten van de eerdergenoemde data-analyse. In de opzet zijn daarom een aantal aanpassingen doorgevoerd:

1. Bij ouders die totaal geen Nederlands beheersen heb ik een familielid van het kind bereid gevonden om de ‘Ko’-themawoorden thuis met het kind te oefenen.
2. De woorden uit de thema’s 3 en 4 van “Ko-totaal” heb ik laten vertalen in het Turks en van afbeeldingen voorzien. Een voorbeeld hiervan is opgenomen in bijlage 8. Vervolgens is aan de ouders gevraagd om met hun kind deze woorden in beide talen te oefenen en in het Turks over het thema te praten.
3. Voor de ouders heb ik drie voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd, waarbij de klassenouder als tolk optrad. Mijn rol als leerkracht was hierbij:
 - a. voorlichting geven over taalontwikkeling en taalbevordering (zie bijlage 9);
 - b. voorlichting geven over het thema en de context waarbinnen de woorden in de klas worden aangeleerd;
 - c. uitleg geven over de “thuis-doe-boekjes”;

- d. voordoen hoe thuis op speelse wijze geoefend kan worden, zodat ouders hiermee aansluiten op de belevingswereld van hun kind.

4. Ik heb drie keer individuele gesprekken gevoerd, waarbij ik ouders:

- a. inzicht heb gegeven in de huidige Nederlandse taalvaardigheid van hun kind;
- b. gevraagd heb naar hun ideeën en hen geprezen heb voor hun inzet;
- c. heb geïnformeerd over de vorderingen van het kind na het extra oefenen thuis;
- d. ondersteund heb bij de problemen die zich voordoen bij het oefenen thuis.

5. Om in het testproject de vorderingen van de kinderen te kunnen vaststellen heb ik tijdens de behandeling van de vier “Ko”- thema’s woordenschattoetsen ingezet.

Voorafgaand aan elk thema is getoetst welke themawoorden de kinderen al passief konden aanwijzen en actief konden benoemen (nulmeting). Na afloop zijn de kinderen hierop opnieuw getoetst (eindmeting). Het verschil tussen nul- en eindmeting is het aantal woorden dat een kind met behulp van het thema heeft bijgeleerd, hierna aangeduid als de woordenschatgroei.

Om de woordenschatgroei van de acht kinderen goed met elkaar te kunnen vergelijken is de maximaal te behalen score per thema (dus alle woorden goed) gesteld op 100%. De groei van het aantal woorden zowel passief als actief per kind is uitgedrukt in een percentage van dit maximum (de woordenschatgroei). Tenslotte is de gemiddelde woordenschatgroei per thema uitgerekend en in onderstaande tabel weergegeven.

Gemiddelde groei (in procenten) van de woordenschat bij de acht kinderen				
	Thema 1	Thema 2	Thema 3 + thuisoefening	Thema 4 + thuisoefening
Passieve groei	15,0	11,7	30,2	45,9
Actieve groei	15,4	17,5	44,8	53,2

Uit de tabel is gebleken dat de gemiddelde woordenschatgroei na afloop van thema 3 en 4 beduidend is toegenomen. Deze toename lijkt samen te vallen met het thuis extra oefenen van de woorden door de ouders.

Gedetailleerde informatie over de woordenschattoetsen is te vinden in bijlage 10.

Deelvraag 4:

“Hoe ervaren de kinderen en hun ouders deze extra taal oefening thuis van de “Ko”-themawoorden?”

1. Na afloop van het thuis oefenen is de kinderen gevraagd naar hun ervaringen.

Onderstaand overzicht geeft het resultaat hiervan weer:

Vragen aan kinderen (N = 8)	Antwoord:	Aantal kinderen
Woorden geoefend in het Nederlands?	Ja	8
Oordeel over dit oefenen?	Leuk	8
	Niet leuk	-
Oordeel over woordspelletjes	Leuker als woorden	6
	Even leuk	2
Woorden geoefend in het Turks	Ja	8
Oordeel over dit oefenen?	Leuk	7
	Niet leuk	1
Met wie geoefend?	Alleen met vader	-
	Alleen met moeder	3
	Met beiden	2
	(Ook) met zus of tante	4
Hoe vaak geoefend?	Af en toe	6
	Elke dag	2

Meer details hierover zijn te vinden in bijlage 6.

2. In de tussen- en eindinterviews hebben ouders aangegeven dat:

- alle kinderen graag thuis oefenen. Een kind zei zelfs tegen zijn moeder:
“Mama, ik moet woordjes leren”;
- zij tussen de 70 en 100 minuten per week aan het oefenen hebben besteed;
- de kinderen nu vaker hebben gevraagd hoe iets genoemd wordt in zowel het Turks als het Nederlands;
- de meeste kinderen nu vaker iets met hen wilden ondernemen, zoals samen boekjes lezen, boodschappen of spelletjes doen.

Een gedetailleerd overzicht van de ervaringen van de ouders, voortvloeiend uit het thuis oefenen, is te vinden in de bijlagen 4 en 5.

4.4. Data-analyse deelvraag 3 en 4:

Analyse van de data verkregen bij deelvraag 3 en 4 heeft de volgende uitkomsten opgeleverd:

1. Gezien de resultaten uit het testproject lijkt het oefenen van de woorden zowel in het Nederlands als Turks door de kinderen een goede oefenwijze te zijn geweest.
2. Voorlichtingsbijeenkomsten met alle ouders samen hebben goede resultaten opgeleverd, omdat ouders elkaar stimuleerden en uitleg gaven in de eigen taal.
3. Woordenschattoetsen zijn een goed middel gebleken om het effect van thuis oefenen te meten.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

5.1. Conclusies op basis van de dataopbrengst

Wanneer de dataopbrengst van hoofdstuk 4 wordt vergeleken met de literatuur uit hoofdstuk 2 dan kunnen de volgende mogelijke conclusies worden getrokken:

1. Tijdens dit onderzoek heb ik kunnen vaststellen dat de Turkse kinderen die meededen aan dit onderzoek voornamelijk leven in een Turks sprekende omgeving met een vaak zorgelijke thuissituatie.

Mijn inventarisatie heeft opgeleverd, dat er onder andere sprake was van:

- a. laag opgeleide ouders, met name de moeders;
- b. ouders die niet of zwak Nederlands taalvaardig zijn;
- c. dat er thuis niet of nauwelijks Nederlands werd gesproken;
- d. kleine woningen met weinig speelgelegenheid;
- e. vaders, die geen tijd voor de kinderen hebben;
- f. eenoudergezinnen.

Uit de literatuur blijkt dat vooral kinderen van laag opgeleide ouders problemen ondervinden bij de taalontwikkeling (Van der Aalsvoort & Ruijsenaars, 2000).

De kans is hierdoor groot dat de moedertaal thuis te weinig ondersteund wordt en de kinderen daarnaast op school het Nederlands krijgt “opgedrongen” Gillis en Schaerlaekens (2000). Zij wijzen erop dat dit kan leiden tot kinderen die wel twee talen beheersen, maar beide op een te laag niveau.

Naast het feit dat de testkinderen slecht Nederlands beheersen blijken er dus ook andere negatieve factoren in de thuissituatie mee te spelen dat hen maakt tot mogelijke jonge risicokinderen.

2. Uit het testproject is gebleken dat het thuis oefenen van de themawoorden zowel in het Nederlands als het Turks een positief resultaat hebben opgeleverd. Dit sluit aan bij de opinie van het Vlaams Minderhedencentrum (2006) die streeft naar een maximale meertaligheid door in het thuismilieu de thuistaal bewust te koppelen aan het Nederlands.

Opvallende uitslag:

Een van de 8 Turkse kinderen was bij het thema: “Brr, wat koud” tien van de twintig schooldagen ziek. Dit kind dat de helft van de tijd niet op school was geweest scoorde bij de woordenschattoets toch een groeipercentage van passief 50 % en actief 41,7%. Dit kan mijn inziens alleen te danken zijn door het thuis oefenen.

De testuitslagen met betrekking tot de Nederlandse woorden zijn erg positief te noemen. De kennis van de woorden in het Turks is niet getest, omdat dit buiten de opzet van mijn onderzoek viel. Het zou interessant kunnen zijn om bij een eventueel vervolgtraject ook hierop te toetsen.

3. Op basis van observaties van de kinderen tijdens de lessen is het mij opgevallen dat de meeste Turkse kinderen steeds beter mee zijn gaan doen met de lessen. Ze weten nu beter de woorden en gebruiken die ook tijdens het kringgesprek en in hun spel. Dit heeft hun zelfvertrouwen en autonomie bevorderd.
Ik heb o.a. vastgesteld dat twee stille kinderen door het thuis oefenen in de kring “echte praters” zijn geworden. Ze hebben weliswaar nog steeds moeite met de zinsbouw, maar komen al veel beter uit hun woorden. Dit lijkt de stelling van Nulft en Verhallen (2009) te bevestigen dat woordkennis een voorwaarde is voor schoolsucces. Deze kinderen lijken er in ieder geval baat bij te hebben gehad.
4. De gestelde vraag uit hoofdstuk 2 of Turkse ouders bij het consolideren van woorden kunnen worden ingeschakeld, kan naar aanleiding van dit onderzoek met “ja” worden beantwoord, mits dit alleen gaat om het aanleren van losse woorden. Dit komt overeen met de opvatting van logopediste P. van Drecht. Hierbij geldt wel als voorwaarde dat de ouders de Nederlandse woorden kunnen lezen en uitspreken en daarnaast voorzien worden van begeleidende uitleg in de eigen taal. Voor ouders, die daartoe (nog) niet in staat zijn, is het inschakelen van derden voor thuisondersteuning van het kind een goede oplossing gebleken.
5. Duidelijk is geworden dat de aanpak van school en thuis goed op elkaar moeten aansluiten. Dit is in dit onderzoek bereikt door goede constructieve communicatie met en duidelijke voorlichting aan ouders en door hen te betrekken bij de onderwijsbehoeften van hun kind. Dit past in de visie van Handelingsgericht werken van Pameijer, Van Beukering & De Lange (2009).

Daarbij is gebleken dat ouders vooraf een realistisch beeld moeten hebben over de taalvaardigheid van hun kind en daarnaast dienen te beschikken over voldoende inzicht in taalontwikkeling, woordenschatuitbreiding en vormen van taalbevorderend gedrag. Voorlichting hierover aan hen heeft goed gewerkt.

Door regelmatig gesprekken met de ouders te voeren kon de aanpak en wijze van oefenen, tussentijds worden bijgesteld. Dit heeft de ouders gestimuleerd tot meedenken en samen zoeken naar oplossingen.

Door open te staan voor elkaar is er meer wederzijds begrip ontstaan, waardoor er beter kon worden samengewerkt. Door de gezamenlijke aanpak is de relatie tussen mijzelf, de ouders en het kind versterkt.

Mijn eigen inzet en persoonlijkheid heeft een zekere invloed heeft gehad op de resultaten van het testproject. Een andere leerkracht die hetzelfde project uitvoert zal misschien andere resultaten boeken.

Voorbeeld van samenwerking:

“Tijdens het 3de thema is gebleken, dat de ouders op zeer schoolse wijze met de kinderen oefenden en sommige van hen gaven aan hier wel 60 minuten per dag aan te besteden. Meerdere kinderen hebben aangegeven dit niet fijn te vinden. Samen met de ouders is hierover gesproken. Bij het 4de thema is de duur en de wijze van oefenen daarom door ouders aangepast. Mede door de inzet van woordspelletjes en niet langer dan 15-20 minuten per dag oefenen zijn naar mijn idee nog betere resultaten bij thema 4 bereikt.”

6. Alle kinderen hebben aangegeven het leuk te vinden om thuis woorden te oefenen. Zij blijken nu ook vaker dan voorheen aan hun ouders te vragen hoe iets genoemd wordt in zowel het Turks als het Nederlands. Tevens hebben hun ouders gemeld, dat de kinderen nu vaker komen met de vraag om taalbevorderende activiteiten met hen te ondernemen, zoals samen boekjes lezen of spelletjes doen. Het oefenen van de woorden heeft dus een positief effect op het algehele taalaanbod thuis. Hierdoor wordt de moedertaal versterkt en ontstaat er een hoogwaardiger taalaanbod. Dit past in de zienswijze van Scheele (2010).
7. Concluderend kan in alle redelijkheid gesteld worden, dat Turkse ouders die hun kinderen thuis ondersteunen bij het leren van Nederlandse woorden nadrukkelijk het schoolsucces bevorderen. Dit is dus een bevestiging van de visie van Pameijer, Van Beukering en De Lange (2009).

Opvallend om te melden is dat vooral de moeders, die zelf zwak Nederlands taalvaardig zijn, thuis hebben geoefend. De moeders hebben het thuis oefenen als zeer zinvol ervaren, zowel voor het kind als voor henzelf. Zij zeggen hierdoor zelf beter Nederlands te hebben geleerd en hun kind beide talen.

Na afsluiting van het testproject is gebleken dat de moeders gewoon doorgaan met het thuis oefenen. Zij hebben zelf voor de Turkse vertalingen van de nieuwe themawoorden gezorgd. Dit mag als een duidelijk bewijs beschouwd worden van grote betrokkenheid. Zij laten daarmee duidelijk zien thuis een blijvende begeleidende rol voor hun kind te willen blijven spelen.

5.2. Eindconclusie ten aanzien van de centrale onderzoeksvraag

3. Het doel **van** dit onderzoek is geweest om vast te stellen op welke wijze mijn allochtone (Turkse) ouders een positieve invloed kunnen uitoefenen op de Nederlandse taalontwikkeling van hun jonge (risico)kinderen?

Antwoord:

Uit de literatuur, de interviews en het testproject is gebleken dat ouders vooral door voorlezen, gesprekken in de moedertaal, woordspelletjes en door samen Nederlandse woorden te oefenen de Nederlandse taalvaardigheid van hun kind kunnen bevorderen.

4. Het doel **in** het onderzoek is geweest uit te zoeken wat ik als leerkracht kan doen om mijn Turkse ouders zo te motiveren dat zij thuis hun kinderen ondersteunen bij het passief herkennen en actief benoemen van de Nederlandse themawoorden uit “KO-totaal”.

Antwoord:

Het antwoord hierop bestaat uit meerdere aspecten. Ik heb ontdekt, dat ik:

- a. vooraf inzicht moet verwerven in de thuissituatie van de Turkse kinderen en de taalvaardigheid van hun ouders, waarbij ik respect en waardering moet laten blijken voor hun taal en cultuur;
- b. constructief moet communiceren met ouders, waarbij ik hen als gelijkwaardig moet bejegenen en open moet staan voor hun ideeën en opvattingen;

- c. voorlichting moet geven over de huidige taalvaardigheid van het kind;
- d. voorlichting moet geven aan de ouders over taalontwikkeling, tweede taalverwerving en woordenschatverrijking in het algemeen;
- e. voorlichting moet geven over hun mogelijkheden voor taalstimulering door de ouders thuis;
- f. voorlichting moet geven over de aan te leren woorden en dat dit het beste op speelse wijze thuis kan worden geoefend.

Via dit onderzoek heb ik de noodzakelijke kennis over vormen van taalondersteuning kunnen verwerven en ben er naar mijn mening in geslaagd om mijn Turkse ouders met succes tot taalondersteuning te motiveren.

Ik durf te stellen, dat het positieve resultaat van de woordenschatgroei uit het testproject deze conclusie rechtvaardigt. Door dit onderzoek heb ik geleerd op welke wijze een goede samenwerking met ouders het beste gestalte kan krijgen.

Dit testproject heeft mijn standpunt versterkt dat door een verbeterde samenwerking tussen leerkracht en ouders de kinderen merken dat de werelden van thuis en school op elkaar aansluiten. Door waardering voor beide talen ervaren deze kinderen dat het leren van taal belangrijk is. Het enthousiasme en de betrokkenheid van de kinderen bij dit testproject getuigt hiervan.

Een van de Turkse kinderen die altijd veel moeite had bij het volgen van de lessen op school zei dagelijks tegen zijn moeder: "mama, ik moet woordjes leren". Op school zei hij trots tegen mij: "Vraag maar juf, ik weet ze allemaal!"

Dit voorbeeld geeft mijn inziens aan hoe intrinsiek gemotiveerd het kind door het thuis oefenen is geworden.

Er is met dit project ingespeeld op de onderwijsbehoeften van de kinderen en dit heeft bij hen geresulteerd in een grotere taalvaardigheid, meer zelfvertrouwen en autonomie. Mijn inziens kunnen ze nu beter meekomen in de lessen. Hopelijk zullen zij mede door deze inspanningen uitgroeien tot kinderen met minder zorg en risico.

5.3. Aanbevelingen voor een dergelijk woordenschatproject

Evaluatie van dit onderzoeksproject leidt tot de volgende aanbevelingen.

Aanbevelingen ten behoeve van de school en het team:

1. Wanneer mijn school er voor kiest aan dit project een vervolg te geven, dan zou het zinvol zijn eerst de parallelklas te laten participeren in dit project. Ik adviseer om dit in het begin alleen met de Turkse kinderen en hun ouders te doen.
Als de Turkse ouders het project meer op eigen kracht kunnen draaien dan kan ervoor gekozen worden ook andere taalgroepen binnen de klassen te laten participeren.
Voorafgaand hieraan zal onderzoek gedaan moeten worden naar welke hulp deze taalgroepen specifiek nodig hebben om adequaat dit project te kunnen uitvoeren.

Bij een klassenbreed woordenschatproject zullen de inspanningen vergroot moeten worden om recht te doen aan elke thuistaal. Dit betekent meer inzet van mankracht en middelen. De directie, uitvoerende leerkrachten en ouders zullen hiervoor gezamenlijk een duidelijk plan en afspraken moeten maken.

2. Wanneer een andere school er voor kiest ook een dergelijk woordenschatproject, op te zetten, dan is het aan te bevelen de kinderen zowel thuis als op school met dezelfde woorden te laten oefenen. De keuze van de woorden dient op basis van het lopende thema en doelmatigheid te worden gemaakt. Een hulpbron hierbij kan de “Basiswoordenlijst voor Amsterdamse Kleuters” zijn.

Aanbevelingen ten behoeve van de ouders en de kinderen:

3. Om te komen tot een goede samenwerking met de ouders is het noodzakelijk dat de leerkracht:
 - a. inzicht verwerft in de thuissituatie van het kind;
 - b. inzicht verwerft in de Nederlandse taalvaardigheid van de ouders en gezamenlijke oplossingen zoekt wanneer ouders te weinig Nederlands beheersen;
 - c. in staat is om individuele constructieve gesprekken met ouders te voeren, waarbij respect en een open houding naar elkaar voorwaarden zijn;

- d. een tolk inschakelt die het respect geniet van de ouders;
- e. in staat is om voorlichting te geven over taalontwikkeling, tweetaligheid en woordenschatontwikkeling;

4. Daarnaast is het belangrijk dat de ouders inzicht verschaft wordt in:

- de huidige Nederlandse taalvaardigheid van hun kind;
- tweetaligheid, taalontwikkeling en woordenschatverrijking;
- taalbevorderende activiteiten en hun eigen mogelijkheden daarbij;

5. Het blijkt zinvol de te oefenen woorden zowel in oefenboekjes als in spelvorm aan te bieden. Vooral spelvormen als memorie en lotto werken stimulerend bij de kinderen.

6. Het is aan te bevelen de woordenschatgroei met zowel de ouders als kinderen regelmatig te bespreken. De kinderen zullen hierdoor ervaren dat ouders en leerkracht taal leren belangrijk vinden en dat zij trots zijn op behaalde resultaten door het thuis oefenen. Hierdoor zal de motivatie voor het thuis oefenen worden vergroot en gecontinueerd.

Hoofdstuk 6: Evaluatie procesverloop en reflectie op eigen leerproces

Mijn leerproces is een reis van wel duizend kilometer geweest. Hierbij heb ik regelmatig gedacht aan het oude Chinese spreekwoord:

‘Een reis van duizend kilometer begint bij de eerste stap’
(Berg & Shilts, 2005).

Het enthousiasme van de Turkse kinderen en hun ouders heeft mij telkens weer de energie voor de volgende stap gegeven. Zie voor mijn logboek: bijlage 11.

6.1. Wat heeft bij mij geleid tot de keuze van dit onderwerp?

Tijdens het zoeken naar een geschikt onderwerp ben ik terecht gekomen bij het combineren van ouderparticipatie, taalstimulering en “handelingsgericht werken”. Door uit te gaan van de positieve krachten van kinderen en hun ouders ben ik overtuigd geraakt dat ouders meer kunnen participeren binnen het taalonderwijs aan hun kinderen. Mijn handelingsverlegenheid lag in de vraag hoe ik dat als leerkracht het beste kan bewerkstelligen. Ik heb daarop besloten om dit te onderzoeken met behulp van literatuurstudie, interviews met ouders en een testproject.

6.2. Hoe is de uitvoering van het onderzoek verlopen?

Het opzetten en uitvoeren van een onderzoek is voor mij een nieuwe ervaring en zeer leerzaam geweest. Dankzij veelvuldig te discussiëren met verschillende deskundigen en door de grote inzet van de ouders en kinderen is het onderzoek goed verlopen. Niet alleen vanuit de literatuur, maar ook via de klassenmoeder heb ik het inzicht verkregen in de thuiscultuur en de taalproblemen van mijn Turkse kinderen.

Het monitoren van het procesverloop met behulp van een logboek is voor mij een waardevol hulpmiddel gebleken. Het uitvoeren en analyseren van de resultaten van het testproject heb ik als leerzaam ervaren. Het omzetten van de ervaringen en resultaten in een helder geformuleerd onderzoeksverslag heb ik als moeilijk ervaren.

Terugkijkend op het hele onderzoek heb ik veel geleerd op het gebied van:

5. taalontwikkeling, tweede taalverwerving en woordenschatverrijking;
6. de thuissituatie van de Turkse kinderen en hun ouders waarbij ik meer waardering voor hun taal en cultuur heb gekregen;
7. constructieve samenwerking met ouders met respect en waardering voor hun taal en cultuur. Hierbij heb ik geleerd open te staan voor hun ideeën en opvattingen;
8. voorlichting geven aan deze ouders over gezamenlijke taalstimulering;
9. het opzetten, uitvoeren van een onderzoek en de resultaatanalyse;
10. het schrijven van een onderzoeksverslag.

6.3. Wat heb ik geleerd van het onderzoek?

Het onderzoek heeft mij ertoe aangezet om kritisch na te denken over hoe ik als leerkracht de ouders het beste kan stimuleren tot taalbevorderend gedrag. Hierbij is mijn stimulans naar de kinderen om thuis te oefenen ook belangrijk gebleken.

Vanuit de interviews heb ik meer kennis over- en begrip gekregen voor de Turkse kinderen en hun ouders. Ik heb geleerd deze kennis op een respectvolle wijze in te zetten bij de samenwerking met hen.

Het onderzoek heeft mij geleerd dat ouders graag hun kinderen thuis willen ondersteunen, mits zij weten hoe zij dit kunnen doen. Voorlichting en goede begeleiding alsmede de inzet van de klassenouder als intermediair zijn hierbij erg belangrijk gebleken. Doordat de themawoorden van “Ko-totaal” ook in het Turks zijn vertaald ben ik ingegaan op de wensen van de ouders. Dit heeft ervoor gezorgd dat zowel de moeders als de kinderen beide talen hebben kunnen oefenen.

Door de kinderen bij hun eigen leerproces te betrekken heb ik ervaren dat de intrinsieke motivatie hierdoor is gegroeid. De opmerking “Juf, ik weet ze allemaal hoor, want ik heb thuis goed geoefend” illustreert dit. Door het thuis oefenen is de driehoek kind–ouders–leerkracht versterkt wat niet alleen goed is geweest voor de taalontwikkeling maar voor het hele leerproces van het kind.

Tijdens de voorlichting over tweede taalverwerving aan alle allochtone ouders ben ik

gestart met een Chinees liedje en heb de ouders gevraagd waarover het gaat. Ouders heb ik hierdoor laten ervaren hoe moeilijk het is voor een kind om een andere taal te begrijpen, laat staan zelf te spreken. Ook heb ik geleerd dat ik mijn voorlichting zo interactief mogelijk moet inrichten (zie ook Bijlage 9).

De uitvoering van het testproject heeft meer tijd en inspanning gekost dan ik vooraf had ingeschat. Omdat het onderzoek zich heeft gericht op een betrekkelijk kleine groep van acht kinderen vraag mij nu wel af of ik deze intensieve begeleiding ook zou kunnen geven aan een volledige klas.

6.4. Wat heeft het onderzoek gedaan met mijn persoonlijke ontwikkeling?

Van kleins af aan ben ik altijd geïnteresseerd geweest in mensen uit andere culturen. Als kind heb ik altijd graag met Indonesische en Chinese kinderen uit mijn buurt gespeeld. Ook nu nog spreken andere culturen en talen mij erg aan.

Het onderzoek heeft mij een beter inzicht gegeven in de tweetaligheid en culturele achtergrond van allochtone kinderen. Ik ga hier nu veel bewuster mee om en heb meer oog gekregen voor de problematiek die kinderen en ouders ervaren bij het leren van de Nederlandse taal. Ik heb gemerkt dat ouders tijdens het testproject zeer gemotiveerd zijn geraakt om taalondersteuning te bieden aan hun kinderen. Het is hierbij wel nodig geweest om hen te coachen hoe dit moet worden aangepakt.

Vóór dit onderzoek ben ik mij te weinig bewust geweest van de taalproblemen van de ouders en de gevolgen hiervan voor de taalondersteuning bij hun kinderen. Om te komen tot een goede gezamenlijke taalaanpak zal ik mij in de toekomst daarom meer openstellen voor de ouders en hen vaker uitnodigen tot meedenken.

De inzet, betrokkenheid en saamhorigheid van de Turkse moeders gedurende dit onderzoek hebben mij echt geraakt. Ik heb grote bewondering voor deze vrouwen gekregen, die ondanks hun kleine Nederlandse woordenschat zo serieus met hun kinderen thuis woordjes zijn gaan oefenen.

Ik geniet op school dagelijks van het enthousiasme en de wil tot leren van de kinderen. Als een van mijn karaktereigenschappen beschouw ik mijn altijd positieve grondhouding naar

de kinderen. Door het onderzoek heb ik meer oog gekregen voor de ouders en merk dat ik nu ook veel positiever tegenover hen sta.

Mede door deze opleiding heb ik mijn visie op goed onderwijs kunnen verdiepen.

Op school wil ik elk kind de zorg geven die het nodig heeft. Als leerkracht wil ik recht doen aan de eigenheid van elk kind. Ik wil de leerkracht zijn die het kind nodig heeft. Dagelijks zal ik mij daarom blijven afvragen of mijn handelen naar het kind de juiste is. Door deze opleiding heb ik geleerd mijzelf hierover vragen te blijven stellen. Dit reflecteren kan ik nu ook beter toepassen op mijn gedrag naar de ouders toe.

Ik heb groot respect gekregen voor de ouders die hun kinderen moeten opvoeden in een vaak zorgelijke thuissituatie en heb bewondering voor hun inzet om er samen het beste van te maken.

Ik wil mij tot doel stellen in de toekomst altijd een gezamenlijke taalaanpak met ouders na te streven, waarbij tweetaligheid niet gezien wordt als een probleem, maar als een positieve factor die met de juiste begeleiding benut kan worden. Ik wil mij daarom voor 100% blijven inzetten voor de taalontwikkeling van de kinderen.

Tot slot wil ik hierbij iedereen bedanken die mij zo goed heeft geholpen om dit onderzoek tot een goed einde te brengen.

Mei 2011

Carla Eichholtz

Literatuurlijst

Boeken:

- Aalsvoort, G.M. van der & Ruijsenaars, A.J.J.M. (red.) (2000). *Jonge risicokinderen: Achtergronden, onderkenning, aanpak en praktijk*. Rotterdam: Lemniscaat.
- *Actief leren: Handboek voor begeleiders en leerkrachten van jonge kinderen* (1998) Utrecht/ Zutphen, ThiemeMeulenhoff.
- Beets-Kessens, A. & Memelink, D. (2002). *Onderwijs aan jonge risicokinderen: Drie visies nader bekeken*. Baarn: HBuitgevers.
- Berg, I.K. & Shilts, L. (2005). *Oplossingen in de klas: De WAWW Methode*. BFTC Press: www.solutions-centre.org.
- Jorissen, A., Poort, I., Smits, Y., Croon, K. de, Broere, J., Sluis, I. van de, Figueiro, M., Livatyali, S., Ploeg-Feenstra M. van der & Alders, G. (2004). *Ko-totaal: deelnemersmap*. Rotterdam: CED-groep Uitgeverij Partners.
- Gillis, S. & Schaerlaekens, A. (red.) (2000). *Kindertaalverwerving: een handboek voor het Nederlands*. Groningen: Martinus Nijhoff uitgevers.
- Goorhuis-Brouwer, S.M. (2010). *Het wonder van de taalverwerving*. Utrecht: De Tijdstroom.
- Nulft, D. van den & Verhallen, M. (2009). *Met woorden in de weer: praktijkboek voor het basisonderwijs*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Pameijer, N., Beukering, T. van, & Lange, S. de (2009, 2^e druk). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam: samen collega's, leerlingen en ouders aan de slag*. Leuven: Acco.

- Pameijer, N.K. & Beukering, J.T.E. van. (2008, 4^e druk). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor de intern begeleider samen met leraar, ouders en kind aan de slag*. Leuven: Acco.
- Pronk-Boerma, M. (2005, 8^e druk). *Logopedie voor onderwijsgevenden*. Baarn: Uitgeverij H. Nelissen.
- Verhallen, M. & Verhallen, S. (1994). *Woorden leren woorden onderwijzen: Handreiking voor leraren in het basis- en voortgezet onderwijs*. Hoevelaken: Christelijk Pedagogisch Studiecentrum.

Internetpublicaties

- Algemene vereniging schoolleiders (2010). *Thuis taal heeft invloed op schoolprestaties basisonderwijs*. Geraadpleegd 21-01-2011, via <http://www.avv.nl/artikelen/Lists/Artikelen/Artikel.aspx?ID=3255>
- De Pers.nl. (2009). *Amsterdamse kleuters krijgen basiswoordenlijst*. Geraadpleegd 23-01-2011, via <http://www.depers.nl/binnenland/280645/Basiswoordenlijst-voor-kleuters.html>
- Financial Times Deutschland (2011). *Empörung über Erdogans Rede in Deutschland*. geraadpleegd 10-05-2011, via <http://www.ftd.de/politik/deutschland/:tuerkisch-als-erstsprache-empoe-erung-ueber-erdogans-rede-in-deutschland/60018332.html>
- NWO Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek (2010). *Nederlandstalige samenvatting proefschrift Anna Scheele*. Geraadpleegd 10-05-2011, via http://www.nwo.nl/nwohome.nsf/pages/NWOP_864AEL

- Logopedie (2005). *Meertaligheid bij kinderen*. Geraadpleegd 15-01-2011, via <http://logopedie.blogspot.com/2005/09/meertaligheid-bij-kinderen.html>
- RPCZ experts in leren en ontwikkelen. Geraadpleegd 11-05-2011
http://www.rpcz.nl/primair_ onderwijs/onderwijsproces/volgsystemen/kijk!_1-2/
- Universität Graz (2010). *Für eine bessere Integration; Uni Gräz bietet Türkisch für Lehrerinnen an*. Geraadpleegd 10-05-2011, via http://www.kfunigraz.ac.at/newswww_detail.htm?reference=189155
- Scheele (2010). *Turkse en Marokkaanse kinderen hebben al vroeg taalachterstand*. Geraadpleegd 10-05-2011, via <http://www.uu.nl/NL/Actueel/Pages/TurkseenMarokkaansekinderenhebbenalvroegtaalachterstand.aspx>
- Vlaams Minderheden Centrum (2006). *Meertaligheid als meerwaarde*. Geraadpleegd 11-05-2011, via <http://www.kruispuntmi.be/uploadedfiles/VMC/Thema/Onderwijs/Meertaligheid/Visietekst%20meertaligheid.pdf>

Bijlage 1: Verslag van een gesprek met logopediste P. van Drecht

Om een goed beeld te krijgen wat logopedie kan betekenen voor de verbetering van de Nederlandse taalvaardigheid bij allochtone kinderen heb ik een bezoek gebracht op aan een logopediepraktijk die staat in een probleemwijk in een grote stad in het westen van Nederland. Ik heb een dagdeel meegelopen met de logopediste P. van Drecht. Zij werkt al 20 jaar als logopediste in deze stad. Ik heb zowel een aantal behandelingen van jonge kinderen tussen 4 en 6 jaar geobserveerd, als een interview afgenomen met de logopediste. Hieronder volgt een verslag.

In deze praktijk is 90% van de kinderen tussen de 0 en 7 jaar ouders van allochtone afkomst. Hiervan is 30% van Turkse afkomst. 90% van de kinderen komt voor verbetering van de Nederlandse taalvaardigheid, maar hebben ook een taalachterstand in de moedertaal. 10% komt voor ander logopedische hulp, zoals articulatieproblemen. Wekelijks komen de kinderen voor een behandeling van 30 minuten. Hierbij werkt de logopediste aan het verbeteren van de actieve en het passieve taalgebruik en het verbeteren van de communicatieve vaardigheden.

De behandeling bestaat voornamelijk uit het voeren van gesprekjes, samen doen van spelletjes en interactief boeken voorlezen. De logopediste start met het vergroten van de passieve en actieve Nederlandse woordenschat. Er wordt ook tijd besteed aan het leggen van logische verbanden tussen woorden en het leren classificeren hiervan. Daarnaast stimuleert zij het actief gebruik maken van Nederlandse woorden in correcte zinnen en communicatievaardigheden.

De oefeningen moeten thuis ook worden geoefend en daarom krijgen de kinderen de oefeningen mee in een huiswerkschrift. De logopediste vindt het noodzakelijk dat dit thuis wordt gedaan, want dan pas heeft de behandeling zin. Door regelmatige herhaling van woorden leren kinderen deze op te nemen in hun taal/denken, waarna zij ze actief kunnen gebruiken.

Zij merkt aan de kinderen of er thuis is geoefend. Deze kinderen kennen beduidend beter de nieuw aangeleerde woorden.

De logopediste vraagt regelmatig of ouders bij de behandeling aanwezig zijn. Hierdoor zien de ouders hoe er met het kind op speelse wijze kan worden geoefend.

Bij de huiswerkopdrachten worden de nieuwe woorden via plaatjes ondersteund. 90% van de ouders begrijpt de mondelinge uitleg van het huiswerk. Bij de overige ouders doet de logopediste alle oefeningen voor.

Voor sommige ouders is het, gezien hun beperkte Nederlandse taalvaardigheid, moeilijk om goed te oefenen met het kind. De logopediste vraagt dan van de ouders dat zij hulp zoeken bij burens, familie of vrienden die wel voldoende Nederlands beheersen om dit te oefenen met het kind.

De logopediste stimuleert de ouders met een beperkte Nederlandse taalvaardigheid dat zij in hun moedertaal thuis met hun kind spreken. Daarnaast kunnen zij losse woordjes in het Nederlands oefenen, maar liever geen hele zinnen. Dit om te voorkomen dat kinderen krom Nederlands leren.

Alle allochtone ouders vinden logopedie van hun kind belangrijk en zinvol.

De meeste ouders komen trouw op de afspraken. 50% van de ouders oefent 1x per week, de andere ouders vaker.

Wanneer ouders herhaaldelijk niet op de afspraken verschijnen of telkens afspraken

verzetten wordt de logopedie gestaakt. Logopedie heeft dan volgens P. van Drecht geen zin. Ook bij ouders die nooit thuis oefenen met hun kind wordt de behandeling gestopt. De samenwerking tussen ouders en de logopediste is dus van cruciaal belang wil de behandeling positief effect hebben.

De beginsituatie van het kind wordt bepaald via toetsen, waaronder de TAK-toets⁹ die zowel ontwikkeld is voor autochtone als allochtone kinderen. Bij deze toets wordt gekeken hoe de taalvaardigheid in het Nederlands is. De score kan vergeleken worden met leeftijdsgenootjes die opgroeien in een vergelijkbare taalsituatie. De behandeling is voltooid als er voldoende groei zit in de woordenschat, het kind zinnen kan maken op leeftijdsadequaat niveau en zijn gedachten goed onder woorden kan brengen in het Nederlands.

Er is regelmatig contact tussen school en de logopediste.

Tijdens de observaties van de behandelingen bij de kinderen viel het mij op dat de kinderen geen angst hadden om te praten. Allen probeerden de woorden te begrijpen en na te zeggen. Ook probeerden zij, met hun beperkte woordenschat, hun gedachten onder woorden te brengen.

Opvallend hierbij is volgens P. van Drecht dat de kinderen in de een-op-een situatie bij haar aanzienlijk meer actieve taal laten zien dan in de schoolsituatie. De kinderen durven bij haar meer Nederlands te spreken.

Oorzaken hiervoor kunnen zijn: de extra aandacht en de speelse werkvormen die de logopediste gebruikt, welke geheel is afgestemd op het kind. Ook zal het kind in een groep sneller verlegen zijn of meer faalangst kunnen hebben.

De logopediste geeft regelmatig advies aan leerkrachten hoe zij de kinderen tot spreken in het Nederlands kunnen verleiden.

Ik heb genoten van de kinderen die voor een behandeling kwamen en van de logopediste die vol enthousiasme en energie de kinderen stimuleerde in hun Nederlandse taalvaardigheid.

Carla Eichholtz
November 2010

Dit verslag is gelezen en akkoord bevonden door P. van Drecht.
Het verslag mag gebruikt worden voor het onderzoek van C. Eichholtz.

⁹ TAK-toets: Taaltoets Alle Kinderen (TAK) is een diagnostische toets voor het vaststellen van de mondelinge taalvaardigheid in het Nederlands van zowel autochtone als allochtone leerlingen van 4 tot 9 jaar.

Bijlage 2: Startplan

JRK09 : Praktijkonderzoek. Startplan van Carla Eichholtz

Mijn onderzoeksvraag is:

“Hoe kan ik als leerkracht Turkse ouders zodanig motiveren dat zij door taalbevorderend gedrag hun jonge (risico)kinderen ondersteunen bij het passief herkennen en actief benoemen van de Nederlandse themawoorden uit “KO-totaal?”

Onder de begrippen, die genoemd worden in bovenstaande onderzoeksvraag versta ik:

1. In dit onderzoek versta ik onder het begrip “Turkse ouders” ouders van Turkse afkomst die niet of weinig vaardig zijn in de Nederlandse taal.
2. In de hiernavolgende deelvragen bedoel ik telkens met ‘kinderen’ de kinderen van Turkse ouders die door hun beperkte taalvaardigheid mogelijk jonge(risico)kinderen zijn of worden.
3. “Constructieve communicatie” is communicatie waarbij tweerichtingsverkeer is tussen de leerkracht als onderwijsprofessional en de ouders als ervaringsdeskundigen van hun kind met als doel te komen tot samenwerking. Dit begrip wordt gehanteerd bij Handelingsgericht werken.
4. Beets-Kessens en Memelink (2002, p.10) stellen dat Jonge risico kinderen worden gekenschetst als kinderen met een niet-specifieke ontwikkelingsachterstand en een algeheel traag cognitief ontwikkelingstempo.
5. “Taalbevorderend gedrag” is al het gedrag waarbij taal bij het kind wordt ondersteund en bevorderd.
6. Ko-totaal is een voorschoolprogramma voornamelijk gericht op taalstimulering.
7. Themawoorden uit “Ko-totaal” zijn Nederlandse woorden die in thema’s worden aangeboden aan jonge kinderen van 4-6 jaar vanuit het voorschoolprogramma “Ko-totaal”. Dit programma heeft tot doel de woordenschat van deze jonge kinderen te vergroten.

Waar gaat het onderzoek over? Wat is het onderwerp? Wat is de vraag?

Aanleiding:

Ik merk als leerkracht van groep 1 en 2 dat de meeste allochtone ouders nauwelijks actief zijn bij het begeleiden van hun kind in de Nederlandse taalontwikkeling. Ik hoor geregeld van logopedisten dat zij wel thuisoefeningetjes meegeven, maar dat allochtone ouders daar meestal niets mee doen. Ook in mijn klas merk ik dat thuis nauwelijks aandacht wordt besteed aan de “Ko-totaal” thema’s van onze school. Kunnen allochtone ouders hier niet een actievere rol in spelen? Kan handelingsgericht werken mij hierbij handvatten geven?

Waar gaat het onderzoek over:

Het onderzoek gaat over stimulering door allochtone ouders van hun (jonge risico)kinderen bij het vaardig worden in de Nederlandse taal.

Wat is het onderwerp:

De mogelijke invloed van de leerkracht op het tot stand brengen van taalondersteunend gedrag van allochtone ouders bij hun (jonge risico)kinderen.

Mijn centrale vraag hierbij is:

Kan ik als leerkracht de allochtone ouders van jonge risicokinderen in mijn klas bewust maken van hun mogelijke taalstimulerende rol en hen motiveren tot samenwerken met school, zodat zij hun kind thuis bewust gaan ondersteunen bij het vaardiger worden in de Nederlandse taal?

Wat is het doel van het onderzoek en wat is het doel in het onderzoek?

Doel van het onderzoek: (globaal)

Vaststellen welke positieve invloed mijn allochtone ouders kunnen hebben op de Nederlandse taalontwikkeling van hun (jonge risico)kinderen?

Doel in het onderzoek:

Uitzoeken wat ik als leerkracht kan doen om mijn allochtone ouders zo te motiveren dat zij thuis een positieve invloed uitoefenen op de Nederlandse taalontwikkeling van hun (jonge risico)kinderen?

Is er veel geschreven over dit onderwerp of deze vraag? Waarover is nog weinig bekend? Waarover zijn de meningen verdeeld?

Er is al veel geschreven over:

- taalstimulering NT2, maar niet specifiek gericht op jonge risicokinderen.
- de rol van allochtone ouders op taalondersteunend gedrag.
- handelingsgericht werken en partnerschap tussen leerkracht en ouders.

Er is nog weinig bekend over:

- hoe allochtone ouders hun rol binnen de taalstimulering van hun kinderen zien. Welke rol hoort naar hun mening bij de school en welke willen/kunnen zij zelf vervullen.
- de effecten van constructieve communicatie met allochtone ouders en voorlichting door de leerkracht aan allochtone ouders op de taalvaardigheid van hun jonge risicokinderen.

De meningen zijn verdeeld over:

- wat allochtone ouders kunnen betekenen bij de Nederlandse taalverwerving door hun kind als zij zelf weinig of slecht Nederlands spreken. Heeft het zin dat zij thuis met hun kind het Nederlands oefenen? Of moeten zij alleen in de moedertaal oefenen?

Wat is de persoonlijke reden om voor dit onderwerp of deze vraag te kiezen?

Ik ben ervan overtuigd dat allochtone ouders graag hun kind willen ondersteunen in de Nederlandse taalontwikkeling, maar vaak niet weten hoe ze dit kunnen doen.

1. Ik wil leren op een professionele manier allochtone ouders bij de taalstimulering van hun kinderen te betrekken.
2. Ik wil op een handelingsgerichte wijze partner worden van de allochtone ouders ten behoeve van hun (jonge risico)kind en zijn/haar taalontwikkeling.
3. Ik wil ontdekken waar de mogelijkheden en onmogelijkheden liggen voor allochtone ouders bij deze taalstimulering.
4. Ik wil mij professionaliseren in taalondersteuning aan allochtone jonge risicokinderen door ouders te motiveren tot taalondersteunend gedrag.

Waarom is dit onderwerp voor anderen ook interessant? En voor wie dan in het bijzonder?

Dit onderwerp is interessant voor alle leerkrachten in de onderbouw die allochtone jonge (risico)kinderen in hun klas hebben. Mijn onderzoeksresultaten kunnen hen mogelijk handvatten bieden waarmee zij op constructieve wijze allochtone ouders kunnen betrekken bij de Nederlandse taalstimulering van (jonge risico)kinderen in hun klas..

Hoe past het onderwerp of deze vraag in het vakgebied? Op welke thema's heeft het betrekking? Op welke theorieën? Op welke feiten?

Vakgebieden:

1. Communicatie met ouders.
2. Nederlandse taal stimulering bij (jonge risico)kinderen
3. Handelingsgericht werken.
4. Ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid
5. Taalondersteunend gedrag door ouders.

Is al duidelijk welke aspecten van het onderwerp of de vraag buiten beschouwing blijven?

Bij dit onderzoek wordt buiten beschouwing gelaten:

- De moedertaalontwikkeling
- Autochtone jonge (risico)kinderen
- Allochtone jonge (risico)kinderen, die géén Turkse achtergrond hebben (Ik kies alleen voor Turkse (jonge risico)kinderen, omdat die een gelijke culturele achtergrond hebben waardoor de onderzoeksresultaten beter vergelijkbaar zullen zijn.
- Turkse ouders met een goede Nederlandse taalvaardigheid (Ik kies alleen voor ouders met een beperkte Nederlandse taalvaardigheid, daar verwacht mag worden, dat in die omstandigheden de kans op taalondersteuning in de thuissituatie klein is.)
- Allochtone kinderen die niet onder de categorie “jong risico” vallen.

Als in een zin moet worden samengevat wat de belangrijkste uitkomst van het onderzoek zou moeten zijn, hoe luidt die zin dan?

Door constructieve samenwerking tussen leerkracht en allochtone ouders van jonge (risico) kinderen blijken de ouders in staat tot taalondersteunend gedrag in de thuissituatie, waardoor hun kinderen aantoonbaar effectiever en sneller actief Nederlandse woordjes leren.

Wordt een uitspraak gedaan over personen, situaties, objecten, processen of formule? Wat zal daarover worden beweerd?

1. Personen: ouders, kinderen, leerkracht
2. Situaties: klassensituatie, thuissituatie
3. Objecten: woorden van “Ko-totaal”; thuiswerkboekjes

4. Processen:

- stimuleringsproces leerkracht naar ouders;
- verbetering samenwerking ouders en leerkracht;
- stimuleringsproces ouders naar kinderen;
- stimuleringsproces leerkracht naar kinderen;
- Vergroting Nederlandse woordenschat bij de kinderen.

Welke deelvragen zullen in het onderzoek beantwoord moeten worden?

Onderzoek deelvragen:

**In de hiernavolgende deelvragen bedoel ik telkens met “allochtone ouders” of “ouders” ouders van Turkse afkomst die niet of weinig vaardig zijn in de Nederlandse taal. Met “kinderen” bedoel ik jonge (risico)kinderen.*

5. Wat zijn vanuit handelingsgericht werken zowel de stimulerende als de belemmerende factoren bij allochtone ouders van jonge (risico)kinderen om de Nederlandse taalontwikkeling aan hun kinderen thuis te ondersteunen?
(Het antwoord hierop wil ik vinden met behulp van literatuuronderzoek en gesprekken met mijn ouders).

Stimulerende factoren bij ouders zouden kunnen zijn:

- Positieve feedback op de taaluitingen van het kind door de ouder.
- Gesprekjes over school door de ouder.
- Gesprekjes over het Ko-thema.
- Oefening van woorden uit het Ko-thema.
- Boekjes voorlezen zowel in het Nederlands als in het Turks.
- Nederlandse kleutertelevisie laten kijken.
- Sociale contacten met Nederlandstalige kinderen.
- De gezinsomgeving (aanwezige oudere Nederlands sprekende kinderen, burens, etc.

Enkele belemmerende factoren bij de ouders kunnen zijn:

- Geen Nederlands kunnen spreken.
- Geen Nederlands kunnen lezen.
- Geen tijd hebben om met hun kind Nederlands te oefenen.
- Zich er niet bewust van zijn dat zij een positieve invloed kunnen hebben.
- Het niet als hun taak beschouwen dat zij het Nederlands van hun kind kunnen/moeten ondersteunen.

6. Hoe kan ik als leerkracht mijn allochtone ouders tot partners maken bij de stimulering van de Nederlandse taalvaardigheid van hun kinderen? *(Het antwoord hierop wil ik vinden met behulp van literatuuronderzoek, ouderbijeenkomsten en interviews).*

- Hoe zien ouders hun taak bij het ondersteunen van de Nederlandse taalontwikkeling van hun kind?
- Hoe zien de ouders mijn rol als leerkracht bij de taalstimulering van hun kinderen?
- Welke informatie kan ik van ouders krijgen over hun kind t.a.v. de taalontwikkeling? Hoe kan ik deze informatie aanwenden bij een gezamenlijke aanpak?
- Hoe kunnen wij komen tot een gezamenlijke aanpak, waarbij het kind zowel op school als thuis wordt gestimuleerd in zijn taalontwikkeling?
- Welke kennis over de ouders, de gezinssituatie, hun werksituatie, hun cultuur, hun opvattingen heb ik nodig om een juiste keuze te maken bij de wijze waarop ik de ouders het beste kan stimuleren tot taalondersteunend gedrag bij hun kinderen?

7. Hoe kan ik als leerkracht mijn allochtone ouders motiveren om hun kinderen thuis te ondersteunen bij hun Nederlandse taalontwikkeling? *(Het antwoord hierop wil ik vinden via onderzoek naar richtlijnen over goede voorlichting en via gesprekken met ouders en deskundigen).*

- Hoe kan ik ouders meer betrokken maken bij de Nederlandse taalontwikkeling van hun kinderen?
- Hoe geef ik goede voorlichting aan ouders over hun mogelijkheden tot

taalondersteunend gedrag thuis als bijdrage aan de Nederlandse taalontwikkeling van hun kinderen?

- Hoe geef ik goede voorlichting over het lopende “Ko-thema”?
- Wat hebben mijn ouders nodig aan informatie en middelen om de Ko-themawoorden te kunnen oefenen met hun kind, zodat het kind de woorden actief in het Nederlands kan benoemen?

8. Welke vormen van ouderstimulering lijken geschikt en wat is het effect van deze ouderstimulering? Helpt het mijn allochtone ouders om te weten hoe ze hun kind kunnen ondersteunen bij de Nederlandse taalontwikkeling?

- Uit de mogelijke opties van ouderstimulering ga ik, rekening houdend met de mogelijkheden die deze ouders hebben de meest geschikte vorm voor deze ouders kiezen.

9. Is er een verhoogd groeipercentage van de woordenschat vast te stellen bij kinderen waarvan de ouders het hiervoor beschreven stimuleringstraject hebben doorlopen? (*Verschil meten door een woordenschattoets*).

- Welke woorden kennen de kinderen vooraf aan de thema's 1 en 2?
- Welke woorden kennen de kinderen na afloop van de thema's 1 en 2 zonder extra ondersteuning door de ouders?
- Wat is het groeipercentage van de woordenschat bij de thema's 1 en 2, waarbij thuis géén extra taalondersteuning heeft plaatsgevonden? (*Nulmeting*).
- Welke woorden kennen de kinderen vooraf aan de thema's 3 en 4?
- Welke woorden kennen de kinderen na afloop van de thema's 3 en 4 met extra ondersteuning door de ouders?
- Wat is het groeipercentage van de woordenschat bij de thema's 3 en 4, waarbij thuis wel extra taalondersteuning heeft plaatsgevonden. (*Eindmeting*).
- Wat is het groeipercentage van de woordenschat bij de thema's 1 en 2, waarbij thuis géén extra taalondersteuning heeft plaatsgevonden vergeleken met de het groeipercentage van de woordenschat bij de thema's 3 en 4 waarbij thuis wel extra taalondersteuning heeft plaatsgevonden?

- Het verschil in groei bepaalt het effect van de extra taalondersteuning thuis.

10. Hoe ervaren mijn ouders en kinderen deze extra taalondersteuning thuis? (Via evaluatiegesprekken).

- Hoe ervaren de ouders de stimulering, die ik hen geef, tot taalondersteuning van hun kind?
- Hoe ervaren de ouders de door hen extra gegeven taalondersteuning thuis?
- Hoe ervaren mijn kinderen deze extra taalondersteuning thuis?

Hoe wordt het onderzoek in algemene vorm uitgevoerd?

- Literatuuronderzoek
- Interviews met ouders met beperkte Nederlandse taalvaardigheid van Turkse kinderen in mijn klas.
- Interview met een logopediste.
- Casus: In mijn klas wil ik de groei van de woordenschat van Turkse allochtone jonge (risico)kinderen monitoren. Ik wil bij twee thema's de woordenschatgroei zonder extra taalondersteuning van ouders thuis vergelijken met de woordenschatgroei bij twee thema's waarbij ouders thuis wel extra taalondersteuning hebben gegeven.

Welke informatie is al beschikbaar en welke moet nog geproduceerd worden?

- De nulmeting en eindmeting van de woordenschat van de kinderen van de thema's 1 en 2 zijn verzameld, maar moeten nog worden verwerkt.
- Ik heb een interview gehouden met een logopediste en heb een stagedag bij haar gelopen. Dit heeft verhelderend gewerkt.

Welke concrete methoden en technieken worden ingezet?
- Interviews - Constructieve communicatie - Voorlichting - Toetsing Nederlandse thema woorden uit Ko-totaal

Welke literatuur kun je nu al vermelden?
- Aalsvoort, G.M. van der & Ruijsenaars, A.J.J.M. (red.) (2000). <i>Jonge risicokinderen: Achtergronden, onderkenning, aanpak en praktijk</i>. Rotterdam: Lemniscaat. - <i>Actief leren: Handboek voor begeleiders en leerkrachten van jonge kinderen</i> (1998) Utrecht/ Zutphen, ThiemeMeulenhoff. - Beets-Kessens, A. & Memelink, D. (2002). <i>Onderwijs aan jonge risicokinderen: Drie visies nader bekeken</i>. Baarn: Hbuitgevers. - Goorhuis-Brouwer, S.M. (2010). <i>Het wonder van de taalverwerving</i>. Utrecht: De Tijdstroom. - Jorissen, A., Poort, I., Smits, Y., Croon, K. de, Broere, J., Sluis, I. van de, Figueiro, M., Livatyali, S., Ploeg-Feenstra M. van der & Alders, G. (2004). <i>Ko-totaal: deelnemersmap</i>. Rotterdam: CED-groep Uitgeverij Partners. - Nulft, D. van den & Verhallen, M. (2009). <i>Met woorden in de weer: praktijkboek voor het basisonderwijs</i>. Bussum: Uitgeverij Coutinho. - Pameijer, N.K. & Beukering, J.T.E. van. (2008, 4^e druk). <i>Handelingsgericht werken: een handreiking voor de intern begeleider samen met leraar, ouders en kind aan de slag</i>. Leuven: Acco. - Bos, L. (2010). <i>Studiedag woordenschatontwikkeling: De Visserschool</i>. Amsterdam: ABC.

Carla Eichholtz
November 2010

Bijlage 3: Uitwerking van de resultaten van de startinterviews met de Turkse ouders

Ik heb startinterviews gehouden met de acht Turkse moeders waarvan het kind tussen 4 - 6 jaar oud is en in mijn klas zit. Deze interviews zijn gehouden nadat de thema's 1 en 2 (zonder extra thuis oefening van woorden heeft plaats gevonden).

Op de pagina's hierna heb ik een overzicht opgenomen van de resultaten van deze interviews.

	Interview vragen	Verzamelde antwoorden en opmerkingen
S.1.	Hoe is uw gezins-samenstelling ?	• 1 eenoudergezin met 1 kind • 7 gezinnen met vader en moeder waarvan: ◦ 1 gezin met één kind, ◦ 6 gezinnen met 2 of meer kinderen. Bij deze gezinnen is er: • 1 gezin waarbij een tante inwoont. • 2 gezinnen waarbij de grootouders inwonen.
S.2.	Welke taal spreken u en uw partner met uw kind thuis ?	• 6 paar ouders spreken alleen Turks tegen hun kind. • 1 ouderpaar spreekt afwisselend Turks en Nederlands tegen hun kind. • De ouder uit het eenoudergezin spreekt alleen Turks met het kind.
S.3.	Welke taal spreekt uw kind tegen u ?	• 5 kinderen spreken Turks tegen hun ouders • 3 kinderen spreken zowel Turks als Nederlands tegen hun ouders.
S.4.	Welke taal spreekt uw kind tegen andere gezinsleden ?	• Alle kinderen spreken tegen broers en zussen zowel Nederlands als Turks. • De kinderen met grootouders of een tante in het gezin spreken tegen hen Turks.
S.5.1.	Hoe vindt u dat uw kind Turks spreekt? (men kon kiezen uit zwak, voldoende, redelijk, goed)	• 6 van de 8 kinderen spreken volgens de ouders goed Turks. • De andere twee kinderen spreken volgens hun ouders voldoende Turks.
S.5.2.	Begrijpt uw kind de Turkse taal goed?	• 6 van de 8 kinderen begrijpen volgens de ouders de Turkse taal goed. • 1 kind volgens de ouders voldoende. • 1 kind volgens de ouders matig.
S.5.3.	Is uw kind in staat om een samenhangend verhaal in het Turks te vertellen ?	• Naar het oordeel van de ouders zijn 6 kinderen hiertoe in staat. • 2 kinderen hebben hier moeite mee.

S.5.4.	Kan uw kind een boekje met uw hulp navertellen in het Turks?	• Volgens de ouders zijn 5 kinderen daartoe in staat. • 3 kinderen hebben hier moeite mee.
S.6.	Hoe vindt u dat uw kind Nederlands spreekt? (men kan kiezen uit zwak, voldoende, redelijk, goed)	• 5 van de 8 kinderen spreken volgens de ouders goed Nederlands.* • Een kind spreekt volgens de ouder voldoende Nederlands. • 1 kind spreekt zwak Nederlands. • 1 ouder weet dit niet. * Op de vraag aan de ouders waarom zij vinden dat hun kind goed Nederlands spreekt, is het antwoord dat hun kind beter Nederlands spreekt als zichzelf.
S..6.1.	Begrijpt uw kind de Nederlandse taal goed?	• 6 van de 8 kinderen begrijpen volgens de ouders de Nederlandse taal goed. • 2 kinderen volgens de ouders matig.
S.6.2.	Spreekt uw kind buiten school ook Nederlands? Zo ja, waar en met wie?	Alle kinderen spreken volgens de ouders buiten school regelmatig Nederlands met broertjes, zusjes en vriendjes.
S.6.3.	Is uw kind in staat om een samenhangend verhaal in het Nederlands te vertellen?	• 1 kind is volgens de ouder in staat een samenhangend verhaal in het Nederlands te vertellen. • De andere 7 kinderen kunnen volgens hun ouders alleen losse woordjes in het Nederlands gebruiken.
S.7.	Welke taal beheerst uw kind naar uw mening het best?	• 5 kinderen spreken volgens de ouders Turks het best. • 3 kinderen spreken volgens de ouders Turks en Nederlands even goed.
S.8.	Op school wordt Nederlands gesproken. Sommige kinderen moeten daardoor 2 talen leren. Wie, vindt u, is verantwoordelijk om uw kind goed Nederlands te leren? a. De school b. De ouders c. De school en de ouders	• 5 ouders vinden dat de school hiervoor verantwoordelijk is* • 3 ouders vinden dat zowel de school als de ouders hiervoor samen verantwoordelijk zijn. * De ouders gaven aan dat zij zelf onvoldoende kennis hadden van het Nederlands om hun kinderen dit goed te leren. Wel zijn zij graag bereid om thuis mee te helpen, maar alleen als de school hen hierbij ondersteunt.
S.9.	Ziet u kans om uw kind thuis te ondersteunen bij het leren van het Nederlands? Zo ja, heeft u misschien ideeën over hoe u dat zou willen aanpakken?	Genoemd door de ouders werden: • samen spelletjes doen, zoals puzzelen, Memory, etc.. • Samen boekjes lezen in het Turks en/of het Nederlands. • Werkboekjes van school samen maken. • Kleurboeken en telboeken samen maken. • Oefenen van het alfabet. • Tellen in het Nederlands oefenen.

		• DVD's en CD's kijken en luisteren in het Nederlands. • Samen televisie kijken en erover napraten. • Woordjes oefenen met grote broer of zus. • Samen boodschappen doen. • Samen reclamefolders inkijken. • Ingaan op het kind als het vraagt hoe iets heet in het Nederlands.
S.10.	Wordt er thuis regelmatig over school gepraat? Zo ja, vertelt uw kind uit zichzelf hierover of vraagt u hiernaar?	Alle ouders zeggen met hun kind te praten over hoe het gaat op school. Soms komt het kind zelf met verhalen, maar anders vragen de ouders hierom.
S.11.	Praat u thuis met uw kind over de themawoordjes van "Ko" die worden aangeboden op school? <i>(Ik heb bij deze vraag het begrip "Ko-woordjes" toegelicht)</i>	• 7 ouders geven aan dit <u>niet</u> te doen • 1 ouder gaf aan dit <u>wel</u> te doen <i>Alle ouders wisten van de Ko-woordjes die op school worden aangeboden.</i>
S.12.	Maakt u samen met uw kind de "thuis-doe-boekjes" die school per thema meegeeft? Zo ja, hoe gaat dit?	• 2 ouders geven aan dit inderdaad te doen. • 6 ouders gaven aan dit <u>niet</u> te doen*. *Deze ouders gaven aan de opdrachten niet te begrijpen, doordat ze onvoldoende Nederlands kunnen lezen.
S.13.	Leest u thuis boekjes voor? Zo ja, in welke taal en hoe vaak?	• 2 ouders lezen geen boekjes voor aan hun kinderen. • Van de overige 6 ouders doen ○ 3 ouders dit uitsluitend in het Turks. ○ 1 ouder in het Nederlands. ○ 2 ouders in het Turks en Nederlands.
S.14.1.	Kijkt uw kind regelmatig televisie? Zo ja, hoe vaak en hoe lang?	Alle 8 kinderen kijken televisie, gemiddeld 2 uur per dag. Bij de meeste gezinnen staat de televisie de hele dag aan. De kinderen kijken echter niet continue.
S.14.2.	In welke taal zijn de TV-programma's, waarnaar uw kind kijkt?	• 5 kinderen kijken zowel Nederlandse- als Turkse televisie. • 2 kinderen kijken uitsluitend Turkse televisie. • 1 kind kijkt uitsluitend Nederlandse televisie.
S.14.3	Kijkt uw kind ook naar kleuterprogramma's? Zo ja, naar welke en in welke taal?	Alle 8 kinderen kijken ook kinderprogramma's zowel op de Nederlandse als Turkse televisie. (programma's die genoemd worden zijn: <u>Nederlands</u> : Sesamstraat en Nickelodion <u>Turks</u> : Yumurak, TNT, TRT 4)

S.15.	Wanneer uw kind speelt met andere kinderen, met wie speelt het dan? Speelt uw kind met Turkse, Nederlandse en / of met kinderen uit andere culturen?	• 4 kinderen spelen volgens de ouders alleen met Turkse kinderen. • 1 kind speelt volgens de ouder alleen. • 2 kinderen spelen volgens de ouders zowel met Turkse- als Nederlandse- als kinderen uit andere culturen.
S.16.	Heeft uw kind logopedie om de Nederlandse taal te stimuleren? Zo ja, oefent u thuis de logopedieoefeningen met uw kind en hoe vaak ? Als uw kind nog geen logopedie heeft vindt u dat dit nodig is? (Ik heb, waar nodig, uitgelegd wat logopedie is)	• 2 kinderen hebben logopedie. De oefeningen wordt thuis 1 à 2 x per week geoefend. • 2 kinderen staan op de wachtlijst voor logopedie. • 4 kinderen hebben geen logopedie en de ouders vinden dit ook niet noodzakelijk.
S.17.	Vindt u dat u zelf voldoende goed Nederlands spreekt om uw kind te kunnen helpen bij leren van de Nederlandse taal? Zo nee, zijn er in de omgeving van uw kind mensen die voldoende Nederlands spreken, zoals oudere broers of zussen, ooms, tantes, vrienden of burens en hebben zij misschien tijd en gelegenheid om uw kind ook te helpen met het leren van het Nederlands?	• 1 ouder vindt dat ze voldoende Nederlands spreekt om haar kind te helpen. • 4 kinderen krijgen van oudere broers en zussen ondersteuning bij het leren van het Nederlands. • 1 kind krijgt hulp van een tante. • 1 kind krijgt hulp van de buurvrouw. • 1 kind (in het eenoudergezin) krijgt geen hulp van anderen. Zij vindt dat ze wel voldoende woordjes in het Nederlands kan, maar onvoldoende goede zinnen maken.
S.18.	Wat is er voor mij nog belangrijk om te weten over uw kind? bijvoorbeeld: • Heeft u kind moeite om contact te leggen? • Is uw kind verlegen? • Heeft uw kind gehoorproblemen? • Is er iets wat ik zou moeten weten over de thuissituatie?	2 kinderen zijn verlegen en spreken ook thuis weinig met andere volwassenen. 1 kind spreekt thuis wel veel, maar niet op school of bij familie. 3 kinderen spreken spontaan en zijn niet verlegen op school, thuis of bij andere mensen.

		1 kind spreekt spontaan en vol enthousiasme, maar snel en slecht verstaanbaar. Moeder oefent met hem duidelijker te spreken zowel in het Turks als Nederlands. 1 kind is erg leergierig en vraagt over alles wat hij meemaakt waarom en hoe iets zit.
S.19.	Bent u bereid om mee te doen aan een door mij speciaal opgezet taalprogramma waarbij uw kind zowel op school als thuis oefent met de Nederlandse themawoorden van Ko?	Alle ouders zijn daar toe bereid en reageren enthousiast op dit voorstel.
S.20.	Als u bereid bent om mee te doen aan mijn programma, wat is voor u dan een goede manier om met u te overleggen? Mogelijkheden kunnen zijn: • Informatie op papier (in het Nederlands en Turks?) • Via een persoonlijk gesprek tussen u en mij (met of zonder tolk) • Tijdens een bijeenkomst met alle Turkse ouders die meedoen. • Via gesprekken met kleine groepjes Turkse ouders die meedoen.	Alle ouders geven aan graag uitleg en overleg te willen tijdens een bijeenkomst met alle Turkse ouders. De moeders willen graag de themawoorden ook vertaalt hebben in het Turks. 3 moeders willen in een persoonlijk gesprek uitleg krijgen hoe de “thuis-doe-boekjes” moeten worden gemaakt. Hierbij zal de klassenouder als tolk aanwezig zijn.
S.21.	Ik heb alle vragen gesteld, die ik voor u had. Is de informatie die ik hierbij heb gegeven voor u duidelijk? Wilt u nog iets weten?	Alle ouders geven aan, dat de informatie, die ze tijdens het interview van mij hebben ontvangen duidelijk is. Ze hebben geen vragen meer.
S.22.	Heel erg bedankt voor dit interview. Ik wil graag weten hoe u dit interview vond?	Alle ouders toonden zich tevreden over het interview. Elk interview duurde gemiddeld 45 minuten.

Bijlage 4: Uitwerking van de resultaten van de tusseninterviews met de Turkse ouders:

Na het derde thema “Eet smakelijk”, waarbij voor het eerst thuis woorden zijn geoefend, zijn opnieuw interviews gehouden met de Turkse ouders.

	Interview vragen	Verzamelde antwoorden en opmerkingen
T.1.	Hoeveel jaar wonen u en uw echtgenoot in Nederland?	• Echtgenoot (man): ○ 6 echtgenoten: gemiddeld 20 jaar of langer ○ 1 echtgenoot: 8 jaar ○ 1 echtgenoot: minder dan 1 jaar • Echtgenote (vrouw): ○ 2 echtgenotes: 20 jaar ○ 4 echtgenotes: gemiddeld 10 jaar ○ 1 echtgenote: 6 jaar ○ 1 echtgenote: minder dan 1 jaar
T.2.1	Heeft u een inburgering-cursus gevolgd of een cursus Nederlands?	• Echtgenoot (man): ○ 5 echtgenoten hebben een cursus Nederlands gedaan, waarvan 2 een inburgeringcursus ○ 1 echtgenoot heeft 3 maanden een cursus Nederlands gevolgd ○ 1 echtgenoot heeft in Nederland onderwijs genoten. ○ 1 echtgenoot heeft geen cursus Nederlands gedaan. (het gezin is hier illegaal) • Echtgenote (vrouw): ○ 4 echtgenotes hebben geen cursus Nederlands gevolgd. ○ 2 echtgenotes hebben 1 jaar een inburgeringcursus gevolgd en niveau 1 behaald. ○ 1 echtgenote heeft 1 jaar een cursus Nederlands gevolgd en 1 jaar een inburgeringcursus waarbij zij niveau 2 heeft behaald. ○ 1 echtgenote heeft 4 maanden een cursus Nederlands gevolgd.
T.2.2.	Zo ja, vond u dat deze cursus u heeft geholpen bij het Nederlands leren spreken?	• Echtgenoot (man): ○ 5 echtgenoten vonden dat de cursus voldoende heeft geholpen. ○ 1 echtgenoot is gestopt want hij vond het te moeilijk.

		○ 1 echtgenoot heeft geen cursus gedaan. ○ 1 echtgenoot heeft in Nederland onderwijs genoten. ● Echtgenote (vrouw): ○ 2 echtgenotes vonden dat de cursus voldoende heeft geholpen ○ 2 echtgenoten vond het nog niet voldoende. ○ 4 echtgenotes hebben geen cursus Nederlands gevolgd.
T.3.	Vindt u dat u voldoende Nederlands kunt verstaan, spreken en lezen?	● Echtgenoot: verstaan: 4 x ja; 1 x 'n beetje; 3 x nee spreken: 3 x ja; 1 x 'n beetje; 4 x nee lezen: 4 x ja; 4 x nee ● Echtgenote:: verstaan: 3 x ja; 4 x 'n beetje; 1 x nee spreken: 2 x ja; 3 x 'n beetje; 3 x nee lezen: 4 x ja; 1 x 'n beetje; 3 x nee
T.4	Vindt u dat u ook voldoende Nederlands kunt lezen en spreken om uw kind te helpen bij het oefenen van de woordjes?	● Echtgenoot:: lezen: 4 x ja; 4 x nee spreken: 4 x ja; 4 x nee ● Echtgenote: lezen: 5 x ja; 3 x nee spreken: 3 x ja; 2 x nee; 3 x alleen losse woordjes
T.5	Wie heeft er met uw kind thuis de Nederlandse woordjes geoefend?	● Echtgenoot:: 1 x ja; 1 x soms; 6 x nee ● Echtgenote: 5 x ja; 0 x soms; 3 x nee ● Iemand anders, namelijk: 3 x zus; 1 x tante
T.6	Hoe vond uw kind het om thuis de woordjes in het Nederlands te oefenen	Volgens de ouders vonden: ● 5 kinderen het oefenen leuk. ● 2 kinderen het leuk maar ook moeilijk. ● en 1 kind het oefenen saai N.B.: 1 kind had tegen zijn moeder gezegd: "Mama, het is leuk samen, maar nu kan ik het zelf. Jij hoeft niet meer mee te doen."
T.7	Heeft u met uw kind ook de woorden in het Turks geoefend en hoe vond uw kind dit?	5 van de 8 kinderen hebben de woorden ook in het Turks geoefend. Volgens de ouders vonden: ● 4 kinderen dit oefenen in het Turks leuk. ● 1 kind het moeilijk in het Turks. ● 1 kind wilde niet in het Turks oefenen. ● 1 kind kon het niet het Turks.

		1 kind kon het al in het Turks.
T.8	Hoe vaak heeft u de woordjes met uw kind geoefend? (zo exact mogelijk)	2 ouders hebben elke dag geoefend, waarbij per keer gemiddeld 15 minuten. (dit is ongeveer 100 minuten per week) 1 ouder heeft om de dag geoefend, waarbij per keer gemiddeld 1 uur. (dit is ongeveer 180 minuten per week) 5 ouders hebben 3 à 4 keer per week geoefend, waarbij per keer gemiddeld 20 minuten (dit is ongeveer 70 minuten per week)
T.9.1	Noem 3 woorden die uw kind makkelijk vond.	Er kwamen zeer diverse antwoorden. De woorden die vaker werden genoemd zijn: - het koekje; - de soep; - de snoep; - de pizza;
T.9.2	Noem 3 woorden die uw kind moeilijk vond.	Er kwamen zeer diverse antwoorden. De woorden die vaker werden genoemd zijn: - knoeien; - het blik; - boodschappenlijst; - het pak
T.10	Hoeveel van de 40 woorden uit het thema verwacht u dat uw kind begrijpt en in het Nederlands kan benoemen?	Alle ouders denken dat hun kinderen woorden zowel passief als actief even goed weten. 1 ouder verwacht dat haar kind alles weet; 4 ouders verwachten dat hun kinderen $\frac{3}{4}$ van de woorden weten; 3 ouders verwachten dat hun kinderen de helft van de woorden weet;
T.11	Vragen over de wijze waarop thuis is geoefend:	
T.11.1.	Hoe oefende u de woorden? (apart in Turks en apart in het Nederlands of juist tegelijkertijd?)	4 ouders oefenden apart in het Turks en apart in het Nederlands. 1 ouder oefende tegelijkertijd in het Turks en het Nederlands 3 ouders oefenden alleen in het Nederlands en niet in het Turks
T.11.2.	Op welke manier oefende u de woorden?	- Alle ouders oefenden door op volgorde van het boekje de woorden aan te wijzen en te laten benoemen; 1 kind klaagde bij zijn moeder dat het saai was en wilde liever een spelletje doen;
T.11.3.	Op welk tijdstip oefende u?	2 ouders oefenden direct na schooltijd; 1 ouder oefende na het avondeten;

		• 5 ouders oefenden 's avonds voor het slapen gaan;
T.11.4	Wat deed u als uw kind geen zin had om te oefenen of niet oplette?	• 2 kinderen vonden het altijd leuk om te oefenen; • 5 kinderen stopten en oefenden later verder; • 1 kind mocht later oefenen of er werd een beloning in het vooruitzicht gesteld. Dit kind vindt het oefenen saai;
T.11.5	Wat deed u als u zelf geen tijd had om te oefenen?	• 3 ouders oefenden dan op een ander tijdstip; • 1 ouder oefenden dan op die dag niet; • 3 ouders lieten dan een broer of zus met hun kind oefenen; • 1 moeder liet haar man oefenen met het kind.
T.12	Vraagt uw kind aan u nu vaker hoe iets genoemd wordt in het Turks of het Nederlands?	• 5 ouders geven aan, dat hun kind nu vaker vraagt hoe iets genoemd wordt in het Nederlands; • 3 ouders geven aan, dat hun kind nu vaker vraagt hoe iets genoemd wordt in het Turks;
T.13	Merkt u thuis bij uw kind nog andere effecten van het oefenen van woorden in het Turks en Nederlands?	• 7 kinderen willen vaker iets met hun ouders doen, zoals samen een boekje lezen, liedjes luisteren, spelletjes doen, tekenen, reclamefolders inkijken of televisie kijken • 1 kind heeft meer zelfvertrouwen gekregen • 1 kind gaat uit zichzelf met haar kleinere broertje de woorden oefenen; • Aan 1 kind is geen merkbare verandering te zien; • 1 kind vindt woordjes oefenen saai
T.14	Heeft u nog suggesties ten aanzien van uw kind voor mij als leerkracht ? Wat betreft persoonlijke aanpak, wijze van oefenen etc.	• De meeste ouders vinden dat het goed gaat op school. Ze zijn blij dat er intensief geoefend wordt met woorden; • 1 moeder vindt dit project, waarbij thuis ook woordjes worden geoefend, extra goed en wil dat dit zo blijft; • 1 ouder gaf aan dat haar kind nooit iets vertelt over school;
T.15	Wat is de vooropleiding van uzelf en uw echtgenoot / echtgenote?	• Echtgenoot (man) ○ 2 x alleen basisonderwijs (B.O.) ○ 1 x LBO ○ 3 x MAVO, waarvan 1 niet afgemaakt ○ 1 x VWO ○ 1 x HBO • Echtgenote: (vrouw) ○ 6 x alleen basisonderwijs (B.O.) ○ 2 x V.B.O.

Bijlage 5: Uitwerking van de resultaten van de eindinterviews met de Turkse ouders:

Na het vierde thema “Brr, wat koud!”, waarbij thuis woorden zijn geoefend, zijn eindinterviews gehouden met de Turkse ouders.

	Interview vragen	Verzamelde antwoorden en opmerkingen	
E.1.	Hoe vond uw kind het om thuis de woordjes in het Nederlands te oefenen?	7 kinderen vonden het oefenen leuk. 1 kind vond het saai en heeft weinig geoefend. 2 kinderen vonden het leuk maar ook moeilijk. 1 kind dat ook de lidwoorden oefende zei tegen moeder: “Mama, het moet de bezem zijn, niet het bezem.” 1 kind zei na een paar keer oefenen: “Mama, jij doet niet mee. Ik doe het zelf.”	
E.2.	Heeft u met uw kind ook de woorden in het Turks geoefend en hoe vond uw kind dit?	7 van de 8 kinderen hebben de woorden ook in het Turks geoefend. Alle kinderen vonden het leuk om dit te doen. 1 kind oefende eerst alle woorden in het Turks en dan pas in het Nederlands. 2 kinderen vonden het moeilijk om in het Turks te oefenen. 1 kind wilde niet in het Turks oefenen.	
E.3.	1. Wie heeft er met uw kind thuis de Nederlandse woordjes geoefend? 2. Wie heeft het meest met het kind geoefend, de echtgenoot of echtgenote of iemand anders?	- Echtgenoot: 0 ja; 3 soms; 5 nee - Echtgenote: 6 ja; 2 nee (zij kunnen geen Nederlands) - Iemand anders, namelijk: 1x zus; 1x tante	- De echtgenoten hadden weinig tijd. 3 echtgenoten kunnen onvoldoende Nederlands. 1 echtgenoot kan goed Nederlands maar heeft geen tijd hiervoor vrij gemaakt.
E.4.	Hoe vaak heeft u de woordjes geoefend? (zo exact mogelijk)	5 ouders hebben elke dag geoefend, waarbij per keer gemiddeld 15 minuten. (dit is ongeveer 100 minuten per week) 2 ouders hebben 2 a’ 3 keer per week geoefend, waarbij per keer gemiddeld 20 minuten (dit is ongeveer 70 minuten per week)	

		1 kind wilde zelf niet graag oefenen, maar heeft toch 2x per week met zijn zus die Nederlands kan geoefend. Zijn ouders kunnen geen Nederlands.
E.5.	Is het qua tijd anders geweest dan bij het eerste thema? (meer, minder) Zo ja, waarom?	• 1x minder geoefend omdat zus. minder tijd had en ouders het niet kunnen • 2x meer geoefend, want de kinderen wilden dit zelf elke dag. • 5 wel even vaak, maar minder lang op advies van de leerkracht.
E.6.1	Noem 3 woorden die uw kind makkelijk vond	Er kwamen zeer diverse antwoorden. De woorden die vaker werden genoemd zijn: Brandweerman, sneeuwpop, sneeuwen, muts, sjaal, buiten, binnen.
E.6.2	Noem 3 woorden die uw kind moeilijk vond.	Er kwamen zeer diverse antwoorden. De woorden die vaker werden genoemd zijn: Vijver, bibberen, wak, smelten, dooien, bevriezen
E.7.	Op welke wijze heeft u thuis de woordjes geoefend?	Uitwerking zie E.7.1, E.7.2, E.7.3, E.7.4
E.7.1.	Hoe oefende u de woorden? (apart in Turks en apart in het Nederlands, of juist tegelijkertijd?)	De ouders oefenden als volgt: • 6 ouders oefenden afwisselend alle woorden apart in Turks en apart in het Nederlands. • 1 ouder oefende eerst alle woorden in het Turks en daarna pas in het Nederlands. • 1 ouder oefende vooral in het Nederlands, want het kind wilde liever alleen Nederlands oefenen.
E.7.2.	Op welke manier oefende u de woorden? (de wijze waarop)	Alle ouders oefenden door op volgorde van het boekje de woorden aan te wijzen en te laten benoemen. 2 ouders gaven aan dat het kind dit perse zo wilde. Deze kinderen oefende het boekje ook zonder de ouders.
E.7.3.	Op welk tijdstip oefende u?	2 ouders oefenden direct na schooltijd. 1 ouder oefende na het avondeten. 3 ouders oefenden `s avonds voor het slapen gaan. 1 ouder oefende direct na het ontbijt. 1 zus oefende op verschillende tijden, wanneer ze op bezoek was bij haar ouders.
E.7.4.	Heeft u ook de woordspelletjes gedaan? Zo, ja hoe vond uw kind dit?	6 ouders hebben de woordspelletjes thuis geoefend. 2 ouders lieten hun kinderen zelf de spelletjes doen. Alle kinderen vonden de spelletjes leuk.

		• 4 kinderen hiervan vonden de spelletjes leuker dan de boekjes. • 3 kinderen hiervan vonden zowel de spelletjes als de boekjes leuk. • 1 kind vond de woorden uit de boekjes oefenen leuker.
E.8.	Was uw kind gemotiveerd tot oefenen en bleef het dat ook?	4 kinderen waren zeer gemotiveerd tot oefenen en oefenden elke dag uit hun zelf. 1 kind zei tegen moeder: "Mama, ik moet leren." 1 kind was nauwelijks gemotiveerd tot oefenen.
E.9.	Welke manier van oefenen vond uw kind het fijnst (oefenboekje of woordspelletjes)?	Zie 7.4
E.10.	Mijn onderzoek stopt nu, maar zou u op deze wijze willen doorgaan om thuis met uw kind te oefenen? Zo ja, hoe vaak:	• 4 ouders willen het verdere schooljaar blijven oefenen. • 3 ouders willen af en toe woorden oefenen. • 1 zus vind het zinvol, maar heeft hiervoor te weinig tijd om dit voor te zetten.
E.11.	Welke andere effecten van het oefenen van woorden merkt u op bij uw kind? (bijvoorbeeld: thuis meer Nederlands praten; meer zelfvertrouwen en meer zin op school; makkelijker contact met andere kinderen?) Wil uw kind vaker iets samen met u doen? Zo ja wat dan?)	• 1 kind oefent zelf elke dag de woordjes alleen, met moeder of met het broertje. Het kind spreekt vaker in het Nederlands met broertje. • 1 kind heeft duidelijk meer zelfvertrouwen gekregen en praat meer Nederlands thuis en op school. • 1 kind begrijpt nu beter Nederlands. • 1 kind speelt vaker samen met vader en moeder. • 1 kind wil vaker met moeder iets samen doen. • 2 kinderen zijn qua gedrag en taalvaardigheid niet veranderd.
E.12.	Wat vonden uw partner en uw eventuele andere kinderen van dit thuis oefenen?	2 vaders vonden het oefenen belangrijk en stimuleerden deze vorm van leren thuis. 1 vader is naar aanleiding van dit project thuis gaan voorlezen in het Nederlands. 2 vaders vinden dit oefenen een goed idee en willen dat school dit voortzet. 2 kinderen oefenden ook met hun kleinere broertjes en dit vonden de broertjes leuk.
E.13.	Hoe vond u de voorlichtingsbijeenkomst over woordenschat en het leren van Nederlands door kinderen? Was die voor u ook goed begrijpelijk?	Van 5 kinderen waren ouders of tante, zus aanwezig bij de voorlichting. Hun reacties waren: • 3 ouders vonden de uitleg duidelijk en interessant. • 1 moeder begreep het nu beter hoe kinderen woorden leren. Ziet de zin van thuis oefenen nu beter in.

		1 moeder was aanwezig, maar weet het niet goed meer. (<i>Zij heeft grote moeite het Nederlands te volgen</i>).
E.14.	Wat vond u van het algehele idee om uw kind thuis woordjes te laten oefenen?	Alle moeders vonden het oefenen van woorden zowel in het Nederlands als Turks zinvol en belangrijk. De 2 ouders die zelf geen Nederlands kunnen zijn aangewezen op hulp van zus, tante.
E.15.	Zou ik als leerkracht van uw kind mogelijk iets anders kunnen doen om u te helpen bij het thuis oefenen van de woorden.	Nee, deze wijze van oefenen is goed.

Bijlage 6 A: Resultaat interviews met de Turkse kinderen na thema: “Eet smakelijk!”

	1.	2.	3.	4.	5.	Extra
Vragen	Hoe vond je het om thuis de woorden in het Nederlands te oefenen?	Hoe vond je het om thuis de woorden in het Turks te oefenen?	Hoe vaak heb je de woorden thuis geoefend?	Op welke manier oefende jij thuis de woorden?	Met wie oefende je de woorden?	“thuis-doe-boekje” thema “Eet smakelijk” Ingeleverd:
Antwoord kinderen						
R.A. * * ouders van R.A. spreken geen woord Nederlands	Leuk	Ook leuk	Af en toe	Aanwijzen en zeggen	Met papa en soms mijn tante	Ja
K.B.	Leuk	Moelijk, niet leuk	Af en toe	Aanwijzen en zeggen	Met mama	Ja
Y.A.* * ouders van Y.A. spreken geen woord Nederlands	Leuk	Leuk, maar Nederlands is leuker	elke dag	Nazeggen	Met grote zus	Ja
A.Y.	Heel leuk	Leuk	Af en toe	Aanwijzen en zeggen	Met mama	Ja
M.C.	Leuk	Leuk	Elke dag	Aanwijzen en zeggen	Met mama en papa	Ja
N.Y.	Leuk	Niet geoefend	Af en toe	Aanwijzen en zeggen	Met mama	Ja
E.B.	Leuk	Leuk en makkelijk	Af en toe	Aanwijzen en soms spelletje met de woorden	Met papa en mama en mijn grote zus	Nee (ziek geworden)
M.K.	Leuk	Leuk, wel moeilijk	Af en toe	Aanwijzen en spelen	Met mama en mijn zus	Ja

Bijlage 6 B: Resultaat interviews met de Turkse kinderen na thema: “Brr, wat koud!”

Vragen	1.	2.	3.	4.	5.	Extra
Antwoord kinderen	Hoe vond je het om thuis de woorden in het Nederlands te oefenen?	Hoe vond je het om thuis de Turks te oefenen?	Hoe vond je het om thuis de spelletjes met de woorden te doen?	Hoe vaak heb je de woorden thuis geoeft?	Met wie oefende je de woorden?	“thuis-doe-boekje” thema: “Brr, wat koud” weer ingeleverd?
R.A. * * ouders van R.A. spreken geen woord Nederlands	Leuk	Ook leuk	Heel leuk	Elke dag	Met mama in het Turks en met mijn tante in het Nederlands	Ja
K.B.	Leuk	Niet leuk	Heel erg leuk	Af en toe	Met mama	Nee
Y.A.* * ouders van Y.A. spreken geen woord Nederlands	Alleen de woordspelletjes waren leuk	Niet leuk	Wel leuk	Af en toe	Met broer en grote zus	Nee
A.Y.	Heel leuk, ook de lidwoorden	Beetje moeilijk	Heel leuk	Af en toe	Met mama	Ja
M.C.	Leuk	Leuk	Heel leuk	Elke dag	Met mama en papa	Ja
N.Y.	Alleen de woordspelletjes waren leuk	Niet geoeft	Heel leuk	Af en toe	Met mama	Ja
E.B.	Leuk	Leuk	Heel erg leuk	Af en toe	Met mama en mijn grote zus	Nee is veel ziek geweest
M.K.	Leuk	Leuk	Ook leuk	Vier keer (kent tijdsbegrip nog niet goed)	Met mama, niet met papa	Ja

Bijlage 7: Toestemmingsverklaringen:

De volledige namen zijn om reden van privacy afgedekt.

Toestemmingsverklaring

Hierbij geef ik toestemming aan Carla Fichtelz te om gegevens over de school en van de wooldenschattolidsen van de kinderen uit naar klas an te nien te geloven kon voor haar onderzoek van de studie "Master SEN JUK".

Amsterdam ... 13. januari 2011.

Handtekening:

C. van Wi.

Director:

Carla Fichtholz

Verklaring:

Hierbij verklaar ik dat Carla Fichtelitz op onze school de data verkregen uit woudonderzoek: slinger met heel verzameld. Zij heeft ze daarna in haar onderzoek correct gepresenteerd en geanalyseerd. Zij heeft deze gegevens gebruikt voor haar onderzoek van de sluis de "Meester SEN-JIK".

Amsterdam.

Datum: ...3. Jan. 2011...

Hardekening:

College:

Carla Lichtoltz

Toestemmingsverklaring

Hierbij geef ik toestemming aan Carla Eichholtz om mijn naam te gebruiken als mede uitdrukken die ik heb gedaan in het verslag van 25-11-2010. Zij mag deze gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SEN-JRK".

Amsterdam ...11... januari 2011.

Handtekening:

Logopedist:

P.v. Drech

Carla Eichholtz

Toestemmingsverklaring

Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de woordenschattoetsen van mijn kind te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SEN-JRK".

	De ouder(s) van:	Handtekening voor akkoord
1	R A	
2	K B	
3	Y A	
4	A Y	
5	M C	
6	N Y	
7	E B	
8	M K	

Hierbij verklaar ik, Carla Eichholtz, onderwijzeres van bovengenoemde kinderen, dat ik de gegevens van hun woordenschattoetsen anoniem en alleen voor mijn onderzoek zal gebruiken.

Amsterdam ..10... januari 2011.

Handtekening:

Carla Eichholtz

Toestemmingsverklaring	
Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de geïnterviewde interviews met mij te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SLN-JHK".	
Amsterdam,	
datum 10-01-2011	
Handtekening:	
Ouder van:	A.Y. Carla Eichholtz
Toestemmingsverklaring	
Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de geïnterviewde interviews met mij te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SLN-JHK".	
Amsterdam,	
datum 10-01-11	
Handtekening:	
Ouder van:	M. K. Carla Eichholtz

Toestemmingsverklaring	
Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de geïnterviewde interviews met mij te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SEN-JHK".	
Amsterdam,	
datum 10-01-2011	
Handtekening:	
Ouder van:	M. C. Carla Eichholtz
Toestemmingsverklaring	
Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de geïnterviewde interviews met mij te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SLN-JHK".	
Amsterdam,	
datum 10-01-2011	
Handtekening:	
Ouder van:	K. B. Carla Eichholtz

Toestemmingsverklaring

Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de gecureerde interviews met mij te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SEN-JRK".

Amsterdam,

datum 12.11.2011

Handtekening:

Ouder van: Y. A.

Carla Eichholtz

Toestemmingsverklaring

Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de gecureerde interviews met mij te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SEN-JRK".

Amsterdam,

datum 12.11.2011

Handtekening:

Ouder van: R. A.

Carla Eichholtz

Toestemmingsverklaring

Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de gecureerde interviews met mij te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SEN-JRK".

Amsterdam,

datum 13.11.2011

Handtekening:

Ouder van: N. Y.

Carla Eichholtz

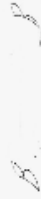
Toestemmingsverklaring

Hierbij geef ik toestemming aan juf Carla Eichholtz om de gegevens van de gecureerde interviews met mij te gebruiken voor haar onderzoek van de studie "Master SEN-JRK".

Amsterdam,

datum 12.11.2011

Handtekening:

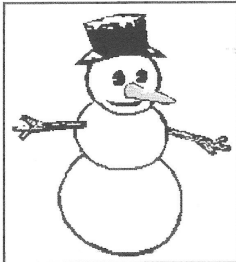
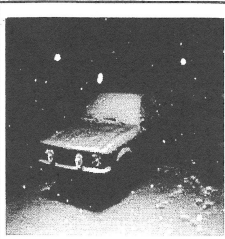
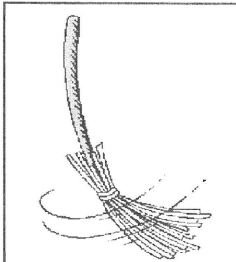
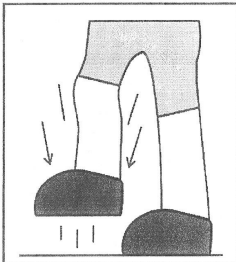
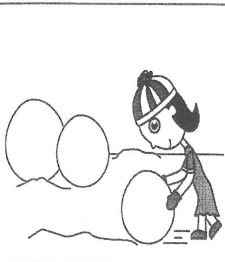
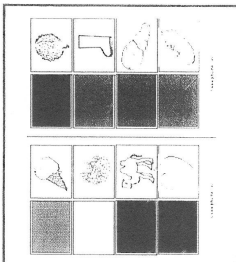
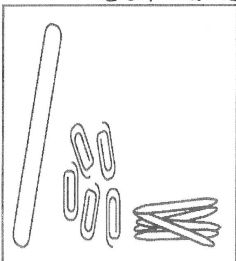
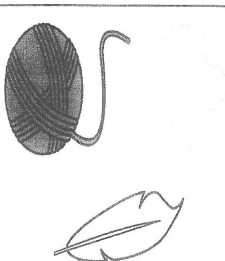
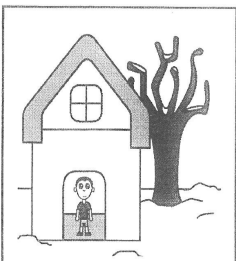
Ouder van:

Carla Eichholtz

Bijlage 8: Voorbeeld oefenblad met woordjes in Nederlands en Turks

 de sneeuwpop kardan adam	 sneeuwen kar yağışı	 de bezem sokak süpürgesi
 stampen ayaklarını yere durmak	 rollen yuvarlamak	 rijmen tekerlemek
 hard sert	 zacht yumuşak	 binnen içerde

Bijlage 9: Verslag voorlichtingsbijeenkomst taalontwikkeling

Verslag ouderbijeenkomst kleuters op 09-02-2011

Op deze ochtend is er een ouderbijeenkomst voor ouders van kinderen in groep 1 en 2. Er zijn ongeveer 15 ouders aanwezig.

Juf Carla heet alle ouders welkom en zingt vervolgens een liedje in het chinees. Ze vraagt daarna aan de ouders waar ze over gezongen heeft. Dit is moeilijk te horen want in het hele liedje kwamen twee bekende woorden voor. Met dit voorbeeld geeft Juf Carla aan dat taal leren moeilijk is en dat je alleen de woorden die je in je hoofd hebt gebruikt. Zo doen kinderen het ook.

Als je wilt dat kinderen meer woorden leren dan moeten ze een woord minimaal 7 tot 10x gehoord hebben. Dan onthouden ze het pas.

Juf Carla vraagt aan iedere ouder die aanwezig is noem eens een woord wat bij je opkomt als je het woord winter hoort. Er volgen allerlei antwoorden als: koud, sneeuw, ijs, sjaal etc. Met dit voorbeeld legt Juf Carla uit dat kinderen sneller en beter woorden oppikken als dit in een netwerk wordt aangeboden. Vervolgens legt ze uit dat de methode puk en ko zo werkt en dat het nieuwe thema nu au is. Dit gaat over ziekenhuis, dokter etc. Er worden dus allerlei woorden aangeboden die met dat thema te maken hebben. Dat gebeurt op verschillende manieren door middel van liedjes, spelletjes, knutselen etc.

Vervolgens geeft Juf Carla allerlei tips aan ouders wat ze thuis kunnen doen om de taal van hun kind te stimuleren:

- Thuis oefenen met kaartjes in twee talen (die kaartjes kun je vragen aan de juf)
- Veel lezen met de kinderen want in boeken staan weer andere woorden die je in het gewone dagelijkse leven minder gebruikt.
- Liedjes zingen met kinderen. Liedjes helpen om woorden beter te onthouden.
- Woorden die je weet noem ze.
- Maak geen zinnen als je het zelf niet goed kan.
- Woordspelletjes zijn altijd goed.
- Wees duidelijk naar het kind bijv. nu ga ik in het Turks voorlezen
- Spreek af wie bijvoorbeeld Turks praat met het kind en wie Nederlands of in huis spreken we Turks en buiten de deur Nederlands.
- Kinderen staan open voor alle dingen in de wereld, vertel het ze daarom!

Tot slot: het was een leuke ouderbijeenkomst. Ouders waren erg betrokken wat o.a. komt doordat het interactief is. Ouders worden aan het nadenken gezet.

Bijlage 10A: Verwerking woordenschattoets uitslagen

Thema: "Geen twee dezelfde." Betreft 30 woorden.

30 woorden = 100 %; 1 woord = 3,33%

R.A. (Moeite met woorden begrijpen en benoemen)

Nulmeting:	P= kent passief	17	A= kent actief	8
Eindtoets:	P= kent passief	20	A= kent actief	13
Groei:	P= passief woorden	3	A= actief woorden	5
Groei:	P= passief	10%	A= actief	16,7 %

K.B. (Redelijke groei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	18	A= kent actief	14
Eindtoets:	P= kent passief	26	A= kent actief	20
Groei:	P= passief woorden	8	A= actief woorden	6
Groei:	P= passief	26,6%	A= actief	20%

Y.A. (Passief goede groei, actief redelijk)

Nulmeting:	P= kent passief	17	A= kent actief	11
Eindtoets:	P= kent passief	26	A= kent actief	16
Groei:	P= passief woorden	9	A= actief woorden	5
Groei:	P= passief	30%	A= actief	16,7%

A.Y. (Matige groei passief, actief redelijk)

Nulmeting:	P= kent passief	23	A= kent actief	15
Eindtoets:	P= kent passief	26	A= kent actief	21
Groei:	P= passief woorden	3	A= actief woorden	6
Groei:	P= passief	10%	A= actief	20%

M.C. (Redelijke woordengroei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	13	A= kent actief	9
Eindtoets:	P= kent passief	18	A= kent actief	16
Groei:	P= passief woorden	5	A= actief woorden	7
Groei:	P= passief	16,7%	A= actief	23,3%

N.Y. (Zeer kleine woordengroei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	19	A= kent actief	12
Eindtoets:	P= kent passief	21	A= kent actief	14
Groei:	P= passief woorden	2	A= actief woorden	2
Groei:	P= passief	6,7%	A= actief	6,7%

E.B. (Kleine woordengroei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	15	A= kent actief	8
Eindtoets:	P= kent passief	19	A= kent actief	12
Groei:	P= passief woorden	4	A= actief woorden	4
Groei:	P= passief	13,3%	A= actief	13,3%

M.K. (Zeer kleine woorden groei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	15	A= kent actief	11
Eindtoets:	P= kent passief	17	A= kent actief	13
Groei:	P= passief woorden	2	A= actief woorden	2
Groei:	P= passief	6,7%	A= actief	6,7%

Gemiddelde groei van de 8 kinderen samen:

Passief: 120 : 8 = 15 %
Actief: 123,4 : 8 = 15,4 %

Thema: "Waar is...?" Betreft 30 woorden.

30 woorden = 100 %; 1 woord = 3,33%

R.A. (Redelijke woordengroei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	15	A= kent actief	2
Eindtoets:	P= kent passief	20	A= kent actief	9
Groei:	P= passief woorden	5	A= actief woorden	7
Groei:	P= passief	16,7%	A= actief	23,3%

K.B. (Goede actieve woordengroei; kende passief bij de nulmeting al bijna alle woorden)

Nulmeting:	P= kent passief	28	A= kent actief	11
Eindtoets:	P= kent passief	28	A= kent actief	19
Groei:	P= passief woorden	0	A= actief woorden	8
Groei:	P= passief	0%	A= actief	26,6%

Y.A. (Redelijke woordengroei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	21	A= kent actief	4
Eindtoets:	P= kent passief	27	A= kent actief	12
Groei:	P= passief woorden	6	A= actief woorden	8
Groei:	P= passief	20%	A= actief	26,6%

A.Y. (Redelijke woordengroei actief, kende passief bij nulmeting bijna alle woorden)

Nulmeting:	P= kent passief	27	A= kent actief	17
Eindtoets:	P= kent passief	30	A= kent actief	22
Groei:	P= passief woorden	3	A= actief woorden	5
Groei:	P= passief	10%	A= actief	16,7%

M.C. (Redelijke woordengroei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	22	A= kent actief	10
Eindtoets:	P= kent passief	26	A= kent actief	15
Groei:	P= passief woorden	4	A= actief woorden	5
Groei:	P= passief	13,3%	A= actief	16,7%

N.Y. (Kleine woordengroei)

Nulmeting:	P= kent passief	24	A= kent actief	12
Eindtoets:	P= kent passief	28	A= kent actief	15
Groei:	P= passief woorden	4	A= actief woorden	3
Groei:	P= passief	13,3%	A= actief	10 %

E.B. (Kleine woordengroei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	9	A= kent actief	4
Eindtoets:	P= kent passief	12	A= kent actief	7
Groei:	P= passief woorden	3	A= actief woorden	3
Groei:	P= passief	10%	A= actief	10%

M.K. (Kleine woordengroei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	19	A= kent actief	7
Eindtoets:	P= kent passief	22	A= kent actief	10
Groei:	P= passief woorden	3	A= actief woorden	3
Groei:	P= passief	10 %	A= actief	10%

Gemiddelde groei van de 8 kinderen samen:

Passief: $93,7 : 8 = 11,7 \%$
Actief: $138,9 : 8 = 17,5 \%$

Thema: "Eet smakelijk!" Betreft 36 woorden:

36 woorden = 100% 1 woord = 2,78 %

R.A. (Goede groei actief, maar heeft zichtbaar moeite met onder woorden brengen hiervan)

Nulmeting:	P= kent passief	18	A= kent actief	1
Eindtoets:	P= kent passief	24	A= kent actief	14
Groei:	P= passief woorden	6	A= actief woorden	13
Groei:	P= passief	16,7%	A= actief	36,1%

K.B. (Goede groei passief en actief. Heeft nog veel moeite met de lidwoorden)

Nulmeting:	P= kent passief	17	A= kent actief	15
Eindtoets:	P= kent passief	30	A= kent actief	30
Groei:	P= passief woorden	13	A= actief woorden	15
Groei:	P= passief	36,1 %	A= actief	41,7%

Y.A. (Goede groei passief en actief. Heeft grote moeite met de lidwoorden)

Nulmeting:	P= kent passief	20	A= kent actief	13
Eindtoets:	P= kent passief	29	A= kent actief	27
Groei:	P= passief woorden	9	A= actief woorden	14
Groei:	P= passief	25%	A= actief	38,9%

A.Y. (Kent bij eindmeting alle 36 woorden actief! Heeft wel nog moeite met de lidwoorden)

Nulmeting:	P= kent passief	28	A= kent actief	24
Eindtoets:	P= kent passief	36	A= kent actief	36
Groei:	P= passief woorden	8	A= actief woorden	12
Groei:	P= passief	22,2%	A= actief	33,4%

M.C. (Goede groei zowel passief als actief, maar heeft wel moeite met onder woorden brengen).

Nulmeting:	P= kent passief	21	A= kent actief	8
Eindtoets:	P= kent passief	30	A= kent actief	19
Groei:	P= passief woorden	9	A= actief woorden	11
Groei:	P= passief	25%	A= actief	30,6%

N.Y. (Goede groei zowel passief als actief. Heeft wel moeite met onder woorden brengen).

Nulmeting:	P= kent passief	21	A= kent actief	12
Eindtoets:	P= kent passief	31	A= kent actief	27
Groei:	P= passief woorden	10	A= actief woorden	15
Groei:	P= passief	27,8%	A= actief	41,7%

E.B. (Zeer stil, zowel thuis als op school. Heeft eindtoets zeer goed gemaakt zowel passief als actief!)

Nulmeting:	P= kent passief	18	A= kent actief	2
Eindtoets:	P= kent passief	33	A= kent actief	29
Groei:	P= passief woorden	15	A= actiefwoorden	27
Groei:	P= passief	41,7%	A= actief	75,1 %

M.K. (Grote groei woorden zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	12	A= kent actief	3
Eindtoets:	P= kent passief	29	A= kent actief	25
Groei:	P= passief woorden	17	A= actief woorden	22
Groei:	P= passief	47,3%	A= actief	61,2%

Gemiddelde groei van 8 kinderen samen :

Passief: 241,8 : 8 = 30,2 %
Actief: 358,7 : 8 = 44,8 %

Thema: "Brr, wat koud!" Betreft 36 woorden:

36 woorden = 100% 1 woord = 2,78 %

R.A. (Grote groei woorden zowel passief als actief! Heeft nog moeite met lidwoorden)

Nulmeting:	P= kent passief	15	A= kent actief	5
Eindtoets:	P= kent passief	36	A= kent actief	28
Groei:	P= passief woorden	21	A= actief woorden	23
Groei:	P= passief	58,4 %	A= actief	63,9%

K.B. (Grote groei zowel passief als actief. Kent nu alle woorden actief. Kent bijna alle lidwoorden)

Nulmeting:	P= kent passief	22	A= kent actief	11
Eindtoets:	P= kent passief	36	A= kent actief	36
Groei:	P= passief woorden	14	A= actief woorden	25
Groei:	P= passief	38,9 %	A= actief	69,5%

Y.A. (Redelijke groei, maar minder groei dan vorig thema. Kent geen lidwoorden)

Nulmeting:	P= kent passief	25	A= kent actief	18
Eindtoets:	P= kent passief	35	A= kent actief	27
Groei:	P= passief woorden	10	A= actief woorden	9
Groei:	P= passief	27,8 %	A= actief	25 %

A.Y. (Grote groei passief en actief. Kent nu actief op één na alle woorden en kent ook de lidwoorden)

Nulmeting:	P= kent passief	23	A= kent actief	22
Eindtoets:	P= kent passief	36	A= kent actief	35
Groei:	P= passief woorden	13	A= actief woorden	13
Groei:	P= passief	36,1 %	A= actief	36,1 %

M.C. (Grote groei zowel passief als actief. Heeft nu minder moeite met woorden actief benoemen dan bij vorig thema's)

Nulmeting:	P= kent passief	14	A= kent actief	6
Eindtoets:	P= kent passief	36	A= kent actief	33
Groei:	P= passief woorden	22	A= actief woorden	27
Groei:	P= passief	61,2 %	A= actief	75,1%

N.Y. (Goede groei zowel passief als actief. Is minder onzeker)

Nulmeting:	P= kent passief	20	A= kent actief	15
Eindtoets:	P= kent passief	36	A= kent actief	34
Groei:	P= passief woorden	16	A= actief woorden	19
Groei:	P= passief	44,5 %	A= actief	52,8 %

E.B. (Veel ziek geweest tijdens het thema, toch nog goede groei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	16	A= kent actief	7
Eindtoets:	P= kent passief	34	A= kent actief	22
Groei:	P= passief woorden	18	A= actief woorden	15
Groei:	P= passief	50 %	A= actief	41,7 %

M.K. (Goede groei zowel passief als actief)

Nulmeting:	P= kent passief	17	A= kent actief	7
Eindtoets:	P= kent passief	35	A= kent actief	29
Groei:	P= passief woorden	18	A= actief woorden	22
Groei:	P= passief	50 %	A= actief	61,2 %

Gemiddelde groei van 8 kinderen samen:

Passief:	366,9 : 8 =	45,9 %
Actief:	425,3 : 8 =	53,2 %

Bijlage 10B: Opvallende zaken bij de toetsuitslagen

1. Wanneer ik als leerkracht dagelijks aandacht in mijn lessen geef aan bepaalde begrippen zoals, “eten, drinken, veel, weinig, leeg, vol”, dan kennen de kinderen deze begrippen al snel passief. Het actief aanleren van deze woorden verloopt voor hen dan ook sneller. Hoe vaker ik de woorden dus in de les benoem, hoe meer dit de kinderen helpt om deze woorden actief te leren (De leerkracht doet er dus toe!).
2. Het inzetten van concrete spullen en zintuigen helpt bij het leren van woorden. Het blijkt dat hoe vaker kinderen met attributen (pannen, borden, lepels, etc.) kunnen spelen, hoe sneller ze de Nederlandse woorden hiervan beklijven.
3. Het thema “Brr, wat koud!” leek goed aan te slaan omdat het tijdens dit thema buiten vaak koud was. In de Kerstvakantie hebben de kinderen ook veel sneeuw gezien. Het actief beleven van de woorden door de kinderen helpt hen deze sneller te onthouden. Daarna zijn plaatjes hiervan een goed hulpmiddel voor herhaling.
4. Er waren kinderen die bij de nulmeting van het thema “Eet smakelijk!” bepaalde woorden wel wisten, maar bij de eindmeting niet (meer). Dat was op zijn minst opmerkelijk te noemen. Daarom heb ik na twee weken die kinderen ter controle opnieuw getest. Het bleek dat deze kinderen alle woorden nu wel passief wisten. Drie kinderen wisten deze woorden nu ook actief. Ik zoek de oorzaak hiervan in de gemoedstoestand van het kind tijdens de test. Als het kind moe is, zal het bij een test minder goed scoren. Het kind M.K. verwoordde het tijdens de controletoeets erg goed, toen ik opnieuw naar de woordjes vroeg: “ Juf, mijn hoofd is moe is in war.”
5. Er is een flinke woordenschatgroei waar te nemen als de woorden door de ouders thuis met hun kind geoefend worden. Wanneer er thuis op een speelsere manier wordt geoefend o.a. door middel van woordspelletjes lijkt een nog groter effect bereikt te kunnen worden. Bij thema 1 en 2, waarbij er geen thuisondersteuning plaatsvond, was de gemeten woordenschatgroei resp. passief 15% en 11,7% en actief 15,4% en 17,5%. Bij het thema 3, waarbij wel sprake was van extra ondersteuning thuis, steeg de groei naar passief 30,2% en actief 44,8%. Bij thema 4, waarbij ook het spelletje voor thuis werd geïntroduceerd, was steeg de woordengroei zelfs naar passief: 45,9 % en actief 53,2 %.

6. De leerkracht zal ervoor moeten zorgen dat ouders en kinderen gemotiveerd blijven tot oefenen. Door de omvang van mijn onderzoek is geen antwoord te geven op de vraag, hoe dit zal zijn als het traject langer duurt. Zakt dan de motivatie?
7. Negatief is te noemen dat één kind bij het laatste thema “Brr, wat koud!” niet meer gemotiveerd was tot oefenen thuis. Een van de oorzaken hiervoor lijken te maken te hebben met het feit dat beide ouders geen ouders Nederlands spreken. De zus die daarom in het Nederlands oefende met het kind gaf tijdens het eindinterview aan, dat ze er te weinig tijd voor had gehad en dat het kind liever televisie keek.
8. Positief is te noemen dat bij het thema na het onderzoek de Turkse moeders zelf de woordjes spontaan hebben vertaald en thuis door gingen met oefenen.

Opvallende uitslagen per thema:

Het thema: “Geen twee dezelfde”:

- Het woord “krokodil” kennen alle kinderen actief. In de klas is een knuffel krokodil.
- Het woord: “rok” kennen een aantal kinderen vanuit de verkleedhoek. Vaak kennen ze nog niet het verschil tussen het woord “rok” en “jurk”.
- De woorden als “jongen”, “meisje” worden dagelijks gebruikt en geoefend in de klas. Turkse kinderen kennen het verschil niet als ze op school komen.
- Een aantal kinderen kennen passief het woord “been”. Dit komt doordat ik veel aanwijsspelletjes doe rondom het lichaam.
- De woorden “kikker en stad” worden bij de nulmeting door M.K. beheerst, maar in de eindtoets kent hij de woorden niet meer! Komt dit door het moment, misschien moeheid of niet meer geïnteresseerd en snel een antwoord geven?
- Het woord “verhuizen” wordt bij de nulmeting passief door K.B. beheerst, maar kent het niet meer bij de eindtoets. Was het woord nog onvoldoende ingeslepen? Of had hij goed gegokt bij de nulmeting?
- De “thuis-doe-boekjes” zijn door geen van de Turkse kinderen teruggebracht.

Het thema: “Waar is...?”:

- Dierennamen weten bijna alle kinderen actief. Dat zijn: “hond, vlinder, vogel, kikker.”
- De meeste kinderen kennen passief het woord “cijfer”.
- Een aantal kinderen kent passief de woorden “slaapkamer” en “badkamer”.

- E.B. kent passief bij de nulmeting wel “de slaapkamer” en “onder”, maar bij de eindtoets niet meer. Waren de woorden nog onvoldoende ingeslepen?
- De “thuis-doe-boekjes” met taalopdrachten zijn door 2 Turkse kinderen teruggebracht.

Het thema: “Eet smakelijk!”:

- Woorden die ze actief al kenden bij de nulmeting komen voor in de huishoek: zoals: “Een schort, een lepel, een pan, een bord”.
- Een portemonnee en een boodschappentas zijn in de huishoek te vinden. De kinderen kenden deze alleen passief. Het eenvoudigere woord “tas” is wel actief bekend.
- Werkwoorden vinden de kinderen moeilijk. De begrippen “eten” en “drinken” kennen de meeste kinderen wel. Dagelijks bij het pauzehapje wordt hier aandacht aan besteed.
- Lidwoorden kennen alleen enkele kinderen. De ouders melden dat in het Turks geen lidwoorden voorkomen.
- De begrippen “veel”, “weinig”, “leeg”, “vol”, “zwaar”, “licht” kenden de meeste kinderen passief, doordat hier regelmatig aandacht in de les wordt besteed.
- Tijdens de tusseninterviews met de Turkse moeders bleek dat een bladzijde met woordjes niet door iedereen thuis was geoefend, omdat deze bladzijde bij 4 moeders ontbrak. Hierdoor zijn niet door iedereen 40 woordjes thuis geoefend. Ik heb deze 4 woorden daarom niet in de berekening meegenomen. Tevens heb ik besloten om bij het volgende thema “Brr, wat koud!” wel 40 woordjes thuis te laten oefenen, maar 36 woordjes te testen, zodat de uitslagen met elkaar kunnen worden vergeleken.
- De “thuis-doe-boekjes” van het thema “Eet smakelijk!” zijn nu door vier van de Turkse kinderen teruggebracht naar school. Zowel ouders als kinderen zijn trots op het gemaakte werk.

Het thema “Brr, wat koud!”:

- Afgelopen periode zijn door omstandigheden voor 50% de lessen van de speelleerklas niet doorgegaan. Hierdoor hebben de kinderen minder vaak in kleine groepjes aan het vierde thema kunnen werken. In de klas is door mij wel gewoon lesgegeven en heeft het thema goed gestalte gekregen. Ondanks de minder intensieve begeleiding vanuit de speelleerklas zijn de resultaten van de woordenschattoetsen toch bijzonder goed te noemen. Dit lijkt erop te duiden, dat het extra oefenen thuis werkt. Ook heeft de vorm van oefenen via de woordkaartspelletjes naar mijn oordeel het resultaat verbeterd.
- De woordenschat van het kind R.A. heeft bij dit thema zowel passief als actief een opvallende groei doorgemaakt. Was de passieve woordenschatgroei bij thema 3 nog

16,7%, bij thema 4 kwam dit uit op 58,4%. Ook de actieve woordenschatgroei verbeterde van 36,1% naar 63,9%. Bij het eindinterview werd duidelijk, dat er thuis veel door het kind zelf is geoefend zowel met de spelletjes als met het werkboekje. De ouders spreken geen Nederlands, maar een tante heeft 2 tot 3 maal per week met het kind geoefend. Haar intrinsieke motivatie is dankzij dit project erg gegroeid.

- Ook bij het kind M.C. was het verschil tussen de passieve en actieve woordenschatgroei bij de twee laatste thema's opvallend te noemen. Passief van 25% naar 61,2% En actief van 30,6% naar 75,1%. Dit houdt naar mijn oordeel verband met het plezier bij het kind tijdens het oefenen met de woordspelletjes.
- Het kind E.B. is tijdens thema 4 veel ziek geweest (10 schooldagen afwezig van de 20 schooldagen). Ondanks dit feit heeft ze toch een woordengroei gemaakt van passief 50% en actief 41,7%. Dit is naar mijn oordeel terug te voeren op het oefenen thuis.
- Het kind Y.A. heeft daarentegen bij thema vier een veel kleinere actieve woordenschatgroei doorgemaakt. Dit was bij thema 4: 25% terwijl thema 3 nog 38,9% was. Tijdens het interview vertelde het kind dat het thuis alleen de eerste week de woorden had geoefend met zijn grote zus. De ouders spreken alleen Turks. De zus vertelde weinig tijd te hebben gehad en dat Y.A. vaak geen zin had in oefenen.
- De termen "smelten" en "dooien" bleken moeilijke begrippen. Het woord "de kruik" kenden de kinderen vooraf niet. Door in de klas elke dag een kruik te vullen met warm water en hen daarmee te laten spelen, bleek goed te helpen. Ook het woord "wak" bleek voor de kinderen erg moeilijk om te onthouden en uit te spreken. De kinderen omschreven het woord allemaal als een "gat" in het ijs.
- Ik had aan de ouders van drie kinderen, die al redelijk wat woorden wisten bij de nulmeting van "Brr, wat koud!", gevraagd ook thuis de lidwoorden erbij te oefenen. Dit heeft bij twee kinderen tot een goed resultaat geleid. Het derde kind (Y.A.) gaf aan thuis nauwelijks geoefend te hebben. De ouders vertelden mij de lidwoorden zelf ook moeilijk te vinden, omdat deze niet voorkomen in de Turkse taal. De "thuis-doe-boekjes" van "Brr, wat koud" werden door vijf van de acht Turkse kinderen mee teruggebracht naar school.

Bijlage 11: Logboek onderzoek Carla Eichholtz

September 2010:

Door het lezen over “Handelingsgericht werken” ben ik enthousiast geraakt over de positieve invloed die ouders kunnen hebben op het leerproces van hun kind. In mijn groep zitten veel kinderen van allochtone afkomst die grote moeite hebben met de Nederlandse taal. Zij kunnen zich daardoor moeilijk uitdrukken in het Nederlands en hebben hierdoor moeite met het volgen van de lessen.

Mede door de inzichten, die de module “communicatie” van Fontys mij verschaftte, bemerkte ik dat het voor allochtone kinderen extra moeilijk is om goed Nederlands te spreken, want deze kinderen moeten minimaal twee talen leren. Ze hebben hierdoor vaak een kleine woordenschat en hebben moeite met lidwoorden, functiewoorden en de grammatica. Er zal daarom zoveel mogelijk taalstimulering moeten worden gegeven op school. Hiernaast is het belangrijk om de ouders bewust te maken dat zij hun kind hierbij kunnen ondersteunen

Mijn eerste vraag hierbij was : “Wat kunnen en willen allochtone ouders doen ten behoeve van de Nederlandse taalontwikkeling van hun kind?”.

Er is veel literatuur over allochtone kinderen en de Nederlandse taalverwerving. Ik zal hierbij goed moeten selecteren op relevantie.

In deze periode had ik een gesprek met een logopediste over de vorderingen van een kind uit mijn klas. De logopediste vertelde me dat het kind maar zeer langzaam vooruit ging. Dit werd volgens haar vooral veroorzaakt door het feit dat er thuis nauwelijks werd geoefend met de logopedieoefeningen.

In een gesprek hierover met de vader van het betreffende kind gaf hij aan dat zijn vrouw geen Nederlands spreekt, en hij geen tijd voor het oefenen had. Vader zelf beheerst redelijk Nederlands. Tenslotte beloofde hij mij om af en toe ook met zijn kind te oefenen.

Oktober 2010:

Ik heb contact gezocht met de logopediste P. van Drecht. Tijdens mijn gesprek met haar gaf ze aan, dat zij het probleem herkende. Haar werkwijze is als volgt:

1. Zij geeft het kind een schriftje mee met huiswerkopdrachten.
2. Zij doet alle oefeningen aan het kind voor en liefst in het bijzijn van de ouders.

3. Zij schrijft bij de plaatjes de Nederlandse woordjes en stimuleert ouders tot oefenen.

In week 40 heeft mijn collega K. van de speelleerklas de nulmeting van de woordenschat gedaan bij het thema “Geen twee dezelfde”. Het is dit jaar voor het eerst dat wij bij de kinderen de kennis van de woorden toetsen. Dit om de groei van hun woordenschat goed te kunnen monitoren.

November 2010:

Ik wilde onderzoeken hoe ik als leerkracht allochtone ouders kan stimuleren tot onderwijs ondersteunend gedrag ten behoeve van de Nederlandse taalontwikkeling van hun (jonge)risicokinderen. Hoe kan ik mij hierin professionaliseren?

Ik heb hierbij verschillende gesprekken gevoerd met medestudenten en deskundigen zoals een Intern begeleidster, een consulente van het Advies- en Begeleidingscentrum Onderwijs (ABC) en een logopediste.

Ik heb besloten om bij mijn onderzoek antwoord te zoeken op twee vragen, namelijk:

1. Hoe kan ik als leerkracht de betrokkenheid van allochtone ouders bij de taalontwikkeling van hun kind dusdanig versterken dat zij bereid zijn om thuis actief hun jonge (risico)kind hierbij te gaan ondersteunen?
2. Ook wil ik de mogelijke positieve effecten op de woordenschatontwikkeling van deze kinderen door een gezamenlijke aanpak van ouders en school onderzoeken, zodat ik kan vaststellen of een gezamenlijke aanpak werkt. Hiervoor wil ik een veldonderzoek en een testproject gaan inzetten.

Na veel wikken en wegen heb ik besloten om niet alle allochtone kinderen in mijn klas bij het veldonderzoek te betrekken. Dit werd te breed. Ik heb mij beperkt tot de Turkse kinderen en hun ouders. Deze kinderen liepen mede door hun taalprobleem achter in hun algehele cognitieve ontwikkeling.

Ik heb mij daarnaast beperkt tot de Nederlandse woordenschat, omdat die goed thuis is te oefenen en door mij is te testen. Ik heb mij gericht op de themawoorden uit “Ko-totaal”, waarbij ik de ouders vraag de themawoorden dagelijks met hun kinderen thuis te oefenen en hierover met hun kind in het Turks te praten.

In week 45 heeft collega K. de eindmeting uitgevoerd van het thema “Geen twee dezelfde”. Zij heeft hierbij zowel de passieve als actieve woordkennis getoetst.

De interviewvragen voor de ouders heb ik opgesteld met hulp van deze collega, de Turkse klassenmoeder en de logopediste. Hierbij hebben wij veel gediscussieerd over welke vragen relevant en zinvol waren voor het onderzoek.

In week 46 heeft mijn collega K. de nulmeting gedaan voor het thema “Waar is...?”

In week 47 heb ik de startinterviews gehouden met de Turkse moeders. Alle moeders wilden meedoen aan het project. Ik was hier erg blij mee. Mijn idee, dat ze hun kind graag wilden helpen, bleek te kloppen. De Turkse klassenmoeder trad hierbij als tolk op.

Tijdens de interviews werd echter duidelijk dat veel moeders de woorden ook in het Turks vertaald wilden hebben. De Turkse klassenouder toonde zich bereid om dit te doen. We hebben toen gezamenlijk besloten de woorden zowel in het Turks als in het Nederlands thuis te laten oefenen. De moeders reageerden enthousiast: “Nu kunnen wij zelf ook de woorden in het Nederlands leren”. Hierdoor sneed het mes aan twee kanten en dat extra effect had ik mij vooraf niet gerealiseerd.

Voor moeders die geen Nederlands konden hebben we gezocht naar andere familieleden die ingeschakeld konden worden voor het oefenen van de Nederlandse woorden

In deze week heb ik een dag meegelopen met de logopediste P. van Drecht. Hierbij heb ik haar het hemd van het lijf gevraagd. Dit was zeer leerzaam voor mij. Ik heb deze leerervaringen in een verslag uitgewerkt (zie bijlage 1).

December 2010:

In week 50 heeft mijn collega de eindmeting gedaan van de woorden uit het thema: “Waar is...?” Ik heb deze data verwerkt in de Kerstvakantie. Hieruit kon ik de groei van de woordenschat afleiden als de woorden alleen op school worden geoefend.

Bij het eerste thema “Geen twee dezelfde” bleek de gemiddelde woordenschatgroei uit te komen op passief **15%** en actief **15,4%**. Bij het thema: “Waar is...” scoorden de acht kinderen: passief **11,7 %** en actief **17,5 %**.

Ik heb in de Kerstvakantie ook de startinterviews verwerkt. Bepaalde antwoorden van ouders riepen bij mij weer nieuwe vragen op, zoals: “Waarom kunnen de meeste van deze moeders nauwelijks Nederlands?” Ik heb daarom besloten ook tussentijdse interviews te houden en eindinterviews na het woordenschatproject. Ik heb deze maand ook veel literatuur gelezen, uitgedrukt en heb dit in Hoofdstuk 2 verwerkt.

Januari 2011:

In week 1 ben ik in de klas gestart met het thema: “Eet smakelijk.” De moeders hebben deze week van mij gezamenlijk voorlichting gehad over het thema en het oefenboekje met de woorden. De woorden, voorzien van plaatjes met daaronder het Turkse woord heb ik meegegeven. Ik heb hen daarbij gevraagd om elke week tien woorden met hun kind thuis te oefenen. Met deze woorden werd dan ook op school gewerkt. Tenslotte heb ik het “thuis-doe-boekje” met taalactiviteiten met hen besproken en meegegeven.

Februari 2011:

In deze maand heb ik gewerkt aan hoofdstuk 3 van mijn onderzoeksverslag.

In week 5 heb ik met de ouders de tussentijdse interviews gehouden. Hieruit bleek dat alle ouders thuis gelukkig goed geoefend hadden. Twee vaders hadden thuis ook meegeoefend. De meeste moeders zeiden blij te zijn dat ze alléén woordjes met hun kind hoefden te oefenen. Ze merkten dat zij nu zelf ook Nederlandse woorden erbij leerden.

De ouders meldden, dat ze gemiddeld 3 à 4 keer per week met hun kind oefenden en dat gemiddeld 30 minuten per keer. Dit leek mij vrij lang voor kleuters. Ook bleek hun wijze van oefenen erg schools. Alle ouders zeiden op dezelfde manier te oefenen door op volgorde van het boekje de woorden aan te wijzen en te laten benoemen. Daarnaast hadden de meeste ouders elke keer alle woorden geoefend.

Het werd me duidelijk dat de wijze van oefenen thuis erg schools en te dwingend was. Speelt cultuur hierbij een rol? Kun je eigenlijk wel van ouders verwachten, dat ze weten hoe kleuters leren? Hier wil ik duidelijker voorlichting over geven.

Naar aanleiding van wat ik gezien had bij de logopediste kwam ik op het idee om naast de oefenboekjes ook woordspelletjes te maken, om thuis spelender te oefenen.

Bij deze spelletjes, bestaande uit losse geplastificeerde woordkaartjes kunnen de moeders met hun kinderen oefenen in een soort lottovorm. Als het kind een woord actief weet te

benoemen, mag deze het kaartje houden. Daarna gaat de beurt over naar de ouder. Aan het eind wordt geteld, wie de meeste kaartjes heeft. De ouders kunnen het spel af en toe ook in het Turks oefenen. Dit spel kan dan naast het oefenboekje worden gebruikt.

Tijdens de interviews bleek, dat de kinderen sinds het thuis oefenen vaker iets met de ouders wilden ondernemen. De moeders gaven als voorbeelden hiervan: samen spelletjes doen, boekjes lezen, reclamefolders inkijken, liedjes luisteren, tekenen en samen televisie kijken. Dit zijn juist activiteiten die taal uitlokken en de taalvaardigheid van de kinderen vergroten. Dat de meeste ouders dit in het Turks doen is logisch, maar dit bevordert toch indirect ook de Nederlandse taalvaardigheid.

Tijdens de interviews bleek helaas dat de laatste bladzijde met woordjes van het thema “Eet smakelijk” niet door iedereen thuis was geoefend, omdat deze bladzijde bij een aantal ouders in het oefenboekje ontbrak. Ik heb daarom de zes ontbrekende woorden niet in de databerekening meegenomen.

In week 5 heeft mijn collega K. de eindmeting gedaan van de woorden van het thema “Eet smakelijk!”, Er was sprake van een flinke groei. Vooral actief wisten de kinderen nu veel meer woorden dan bij de eerdere thema's. De gemiddelde percentages van de woordenschatgroei kwamen uit op passief **30,23%** en actief **44,84%**.

Uit mijn observaties hoe de kinderen nu meededen op school was op te merken:

- Alle Turkse kinderen doen op school beter mee, vooral in de kring.
- Ik bemerk dat deze kinderen nu ook sneller reageren, meer durven zeggen en de meeste themawoorden goed weten, zowel passief als actief.
- Twee kinderen die altijd zeer stil zijn praten veel meer en spelen in de huishoek beduidend taalrijker spel.

De “thuis-doe-boekjes” met taalopdrachten zijn door de zes van de acht Turkse kinderen teruggebracht naar school. Zowel ouders als kinderen waren er trots op.

Begin week 6 heeft mijn collega K. de nulmeting gedaan van de woordjes “Brr, wat koud!”. De kinderen bleken al een deel van de woordjes te kennen, wat waarschijnlijk te danken was aan hun ervaringen met de sneeuw en kou in de Kerstvakantie.

Deze week heb ik het nieuwe thema: “Brr, wat koud!” bij de ouders geïntroduceerd. Ik heb hen verzocht niet langer dan 20 minuten per keer te oefenen. De extra woordspelletjes heb ik uitgelegd en ook samen met de moeders gespeeld. De moeders reageerden enthousiast. Ze praatten en lachten veel en stimuleerden elkaar nadrukkelijk.

In week 6 heb ik een voorlichtingsbijeenkomst over taalontwikkeling voor alle ouders van de twee kleuterklassen gehouden. Hierbij waren ook vijf van mijn Turkse ouders aanwezig. Het verslag hiervan is te vinden in bijlage 9.

In week 7 heb ik nog een variant van mijn woordspelletje aan de ouders aangeboden. Dat werkte als volgt:

- Je legt 5 woordkaartjes voor het kind neer.
- Het kind moet ze daarna actief benoemen.
- Daarna moet het kind zijn ogen dicht doen en haalt de ouder één kaartje weg.
- Het kind moet nu raden welk kaartje weg is.

Gaat dit goed dan kan de ouder het spel uitbreiden door meer kaartjes neer te leggen of twee kaartjes weg te halen. Zo oefent het kind zowel het geheugen als actief de woorden.

In week 8 heb ik tijdens de Krokusvakantie zoveel mogelijk onderzoeksdata verwerkt, zowel de resultaten van de interviews als de uitslagen van de woordenschattoetsen.

maart 2011:

In week 9 heb ik opnieuw de kinderen in de klas geobserveerd. Hierbij viel op:

- Alle Turkse kinderen doen op school steeds beter mee, vooral in de kring. Veel lessen van de speelleerklas vallen uit. Dit roept bij mij de vraag op, hoeveel effect dit zal hebben op de uitslag van de woordentoets?
- De twee stille kinderen praten goed mee in de kring. Een van de twee wil continue het woord en weet dan ook meestal het goede antwoord. De zinsbouw is nog erg matig, maar ze kan toch uitleggen wat ze bedoeld.
- Een ander kind doet zo goed mee dat het nu zelfs de beurt overneemt van anderen.
- Het vijfde kind denkt goed na voor hij iets zegt. Je ziet hem zoeken naar de woorden in zijn hoofd. Eenmaal zij hij toen het juiste woord hem niet te binnen schoot.: “Juf, mijn hoofd is moe dan kan ik het niet.”
- Het kind dat al redelijk Nederlands spreekt, gebruikt nu veel vaker lidwoorden en verbetert thuis nu zelfs de moeder.

- Bij twee kinderen zie ik nog weinig progressie. Zij zijn nog steeds erg stil. Een van deze kinderen oefent thuis niet zo vaak. Hij is afhankelijk van zijn zus, omdat zijn ouders alleen Turks spreken.

In week 11 heeft mijn collega bij de kinderen weer de eindmeting gedaan van de woordjes van het thema “Brr, wat koud!”. Het resultaat viel opnieuw zeer positief uit. De gemiddelde percentages van de woordenschatgroei met passief **45,9 %** en actief **53,2 %**. Naar mijn mening loont de extra inzet van ouders en de kinderen!

De afgelopen periode zijn door omstandigheden de lessen van de speelleerklas vaak niet doorgegaan. Hierdoor hebben de kinderen minder aan het thema kunnen werken. In mijn klas heeft het thema wel goed gestalte gekregen.

De resultaten van de woordenschattoetsen zijn nog beter als bij het vorige thema. Dit is denk ik te wijten aan het oefenen thuis en aan de woordspelletjes

In week 12 heb ik de eindinterviews met de ouders gehouden. Daarnaast heb ik met elk kind apart een gesprekje gehouden hoe zij het vonden om thuis extra te oefenen.

De kinderen en ouders waren erg enthousiast over de spelletjes. Maar ook het oefenen van het oefenboekje vonden ze fijn. De kinderen gaven aan dat ze het vooral leuk vonden dat ze samen met mama en soms papa speelden en oefenden. De “thuis-doe-boekjes” die waren meegegeven werden nu door 5 kinderen teruggebracht naar school. Zowel ouders als kinderen zijn trots op het gemaakte werk.

April 2011:

Na het testproject werden de woordjes van het volgende thema op eigen initiatief door de Turkse klassenmoeder vertaald en weer meegegeven aan de andere moeders. De moeders wilden namelijk thuis gewoon doorgaan met oefenen.

Ik leid hieruit af, dat het testproject een langduriger positief effect heeft op het taalondersteunend gedrag bij de ouders..

Ook andere moeders van niet-Turkse kinderen uit mijn klas brengen de “thuis-doe-boekjes” nu vaker mee terug. Dit project laat dus mijns inziens duidelijk een positieve olievlekwerking zien.

Ik heb deze maand alle verdere onderzoeksdata verwerkt. Dit bleek heel veel werk, maar

ik heb er een goed gevoel aan overgehouden. De kinderen kennen veel meer woorden dan toen er alleen op school mee geoefend werd.

Het schrijven van hoofdstuk 4, waarin alle data moesten worden opgenomen, viel mij zwaar. Hierbij worstelde ik met de vraag: Welke data kan ik opnemen in het verslag en welke moet ik er buiten laten, om niet in problemen te komen met het maximale aantal toegestane woorden. Het was wel fijn om te merken dat veel van wat in de literatuur over mijn onderwerp beschreven staat met de praktijk blijkt overeen te komen.

Mei 2011:

In de meivakantie heb ik verder gewerkt aan het schrijven van hoofdstuk 4 en 5 van mijn onderzoeksverslag. Mijn broer heeft mij geholpen door mee te lezen en mij daarover kritische vragen te stellen. Hij is daardoor voor mij naast Wanda ook een belangrijke “Critical Friend” geweest.

Ik heb vooral de tweede week van de meivakantie gebruikt voor het bijstellen van een aantal hoofdstukken naar aanleiding van de feedback, die ik eerder van mijn docente heb ontvangen en heb tenslotte ook hoofdstuk 6 geschreven.

Zoals het er nu naar uitziet zal ik alles net vóór 23 mei als concept rond kunnen krijgen. Hierna zal er een last van mijn schouders vallen, maar zal ik terug kunnen kijken op een periode, waarvan ik enorm veel heb geleerd.

Juni 2011:

Het concept is voldoende gebleken, maar moet toch nog op een aantal punten worden bijgesteld. In hoofdstuk 6 zal meer de gelaagdheid van mijn ontwikkelingsproces moeten worden beschreven. Daarnaast moest ik zaken verschuiven van hoofdstuk 4 naar hoofdstuk 5. Dit leverde veel werk op, maar ik hoop dat het nu in orde is.

Juni 2011

Carla Eichholtz